

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 03164

DER MENTSH IN TOGN

Menke Katz

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

מעין קע קאז

דער מענטש אין טאָגן

פארלאג „סיגנאל“ באם פראלעטפען

ניו-יארק 1935

DER MENTCH IN TOGN
Dawning Man
Copyright by Menke Katz
New York, 1935.

אַסטאָריאַ פּרעס
61 א. א. 4טע גאָס, ניו-יאָרק

נ א ס ק ע ז

אַרבעטלאָזע

~~XXXXXXXXXX~~
~~XXXXXXXXXX~~
~~XXXXXXXXXX~~

~~XXXXXXXXXX~~

~~XXXXXXXXXX~~

~~XXXXXXXXXX~~

זייגער לעך

1

רעדעלעך, שרייפעלעך, שרויף-שרויף-שרויף :
רעדעלעך איילן צו גייע זומערס,
וויזערס גייען ארויף, ארויף, ארויף,
און פירן די זון דורך צוועלף נומערן.

דער איינס טראגט די נאכט אף א פינגער,
דער צוועלף האלט דעם טאג אינמיטן —
אף די וויזערס ווערט די צייט אליין אינגער,
פון וויאלע נעכטנס ווערן מארגנדיקע צוויטן.

א, זייגערלעך דינע פון פיינסמן שטאל,
און זייגערס גרויסע פון מעש פון שווערן
וויפל רעגעס אין א לעצטער שא ?
אין א טויטנהויז, א, וויפל טרערן ?

און ענטפערן וועט טיק-טאק, טיק-טאק,
דער נעכטן זשאווערט אפן הענקערס האק.

2

זייגערלעך אין די עלטערע יארן,
 קארטשען דעם פארקלערטן מעש אין קארבן,
 און ליגן אין שייד ווי אין אן אָרן —
 די רעדעלעך שעפטשען צו זיך ש—ט—א—ר—ב—ן.

די קריצנדיקע ציינער פארשמומען.
 ראָסט דאָס האַרץ און ראָסט די מאַרך-געוועבן,
 דורך זיי דער שטויב שפרייט גרויע בלומען —
 דעם מייסערס הענט סוידען זיך מיט לעבן.

און שטיינדעלעך פינקלען אויף ווי אויגן,
 די ווייזערס קרייזן וועלטישע רינגען —
 ניט קיין גאָט איז איבער זיי געפלויגן,
 נאָר שרייפעלעך און דעם מייסערס פינגער.

און זקיינים-זייגערלעך — נייגעבארן,
 זייען אין וועג פּרילינגדיקע יארן.

3

רעדעלעך ווי לעבעדיקע גלידער
 צעוואַרפן אָף איינזאַמע וואַרשמאַטן —
 רעדעלעך באַם מייסמער זיינען ברידער,
 יעדער פינגער איז אַ טאַמע.

אין די זייגערלעך טיקט דעם מייסמערס האַרץ,
 דורך די רעדעלעך גייט די זון איר גאַנג,
 די טריט גייען לויטער ווי אָף אַ האַרף —
 איך האָב געשליפן יעדן קלאַנג.

איך האַלט די זייגערלעך צאַרט באַם אויער,
 און הער וואָס די רעדעלעך דערציילן,
 דורך איין רעגע גייען דוירעס טרויער —
 נאָר שטורעמס קענען די צייט היילן.

רעגע-ווייזערלעך צום מאַרגן יאָגן,
 מיר גליען ווי די נאַכט פאַרן טאַגן.

4

זייגערס וואָס פּוּזען אין בלינדע הייזער,
הויכן דעם אַמעס אויס אין יעדן שלאָג;
אַף ציפּערבלעמער די מידע ווייזערס
שאַרן די וועלט צו דעם ליכטיקסטן מאָג.

ראַסטיקע ספּראַנזשינעס שלעפּן די צייט,
ווי לויזע ציין שאַקלען זיך די שרויפּן;
דער ווינט — אַ ווערגנדיקער, שרייט
אין פּוסטע טעפּ פּון פּראַסטיקע אויוונס.

זייגערס שמאַרבן פּון בענקשאַפט נאַכן מייסמער —
די נויט שלעפּערט די פּאַמפּעדיקלען איון,
קרייזן זיך שאַטנס פּון מויטע זייגערס,
די שטילקייט שטומט אויס יאַרטוויזנטן פּיין.

מאַרעוו פּאַרגייט — אַ בראַנדיקער פּייגער,
אין מיזרעך די זון — אַ נייער זייגער.

שטאַט און פראַסט

1

פאָרנאָכט

שטאַלן גליען ווי קוזניעס אין די הויכן,
דער ווינט אין פייער ווי אַ בלאַז-זאַק בלענדט —
טורעמס קענען זייער סאַף ניט גרייכן,
די זון בוים באַריקאָדן — בליצן-וועגט.

די שטאַט זינגט אַ מאַיסע פון אַמאַל:
אַף באַדוויי זיינען הירשן געשפרונגען;
אַ, שטאַט, דיין האַרץ איז ראַד, דיין מאַרץ איז שטאַל.
דיין שטאַם איז בלוט פון מויערער-יונגען.

כ'וועל דיין גרויס אין קליינע לידער ראַמען,
און דיין הויך מיט הייסע פערזן מעסטן,
דער טאַג ברענט אויס אין פראַסטיקע פלאַמען;
קוימענס ווערן פאַר די שטערן — נעסטן.

און היימלאַזע נאַכט פון שטיין און טרויער,
קריצט איר אומגליק אויס אַף דייע בויער.

2

נ א כ ט

א העלער מידבאָר — די ענדלאַזע שטאַט.
 די מויערן — שטאַלענע מיראָזשן;
 עס זייען דעם עלנט היימלאַזע טריט,
 קליידער אָף לייבער — צעפליקטע באַנדאָזשן.

און הענט וואָס זיינען: זונען און שטערן,
 דאָס ליד פון שטעט און זינגענדיקן קאַרן,
 ליגן שטייף צו שטיינער צוגעפראָרן,
 מיט בלוט און אַדערן אין מיסט צו קערן.

די שטאַט מיט ריזן-אייווורים שלאָגט.
 בוים, מענטש און שטיין — אַ ברענענדיק געפלעכט;
 מיט טויט — מיט בייטשן פון שטאַל, דער ווינט יאָגט,
 מענטשן גייען מיט דעם פראַסט אַ טאַגן.

די קעץ צום טאַקט אזוי עלנט קלאָגן;
 דורך נאַכט און פראַסט היימלאַזע טאַגן.

3

פ א ר ט א ג

פארטאג איז שטארק מיט ביין און אייזן,
 מיט טויטע לייבער אין די בראנדיקע שטראלן;
 קעגן זון — פויסמן ווייזן:
 די נאכט וועט פאלן, פאלן, פ—א—ל—ן.

ניט אזא פארטאג וועט דעם פיין צינדן.
 די באזיגטע נאכט באהאלט זיך אויס —
 אין די אויגן פון א בעטלער א בלינדן,
 אונטער שוידער-מאסקעס פון א טויטנהויז.

זי וואוינט כאטאג אין כוהוועדיקע שטיבער,
 אין ווייכע ביינדעלעך פון א קראנקן זויגקינד,
 אין א מאמעס מורמלען: „אי וויי און ווינד“, —
 זי שווארצט דורך אונדזער בלוט אריבער.

דורך נעכטנס, דורך אלטע היינטס, דעם מארגן יאג,
 אין אומרו פון אדערן איז אונדזער פארטאג.

ברודער-אינזל

שפעטער טאג צעשמעלצט זיין שטאלענעם געביין,
און טריפט רויט אראפ — כאס גרויען איסט-ריווער.
פייער-אטעם בליצט און צאפלט זיך אף יעדן שטיין,
און צינדט אין פורפור די שטארע, טורעמדיקע שטיבער.

מיט מענטשן געפאלמעסטע — פויזעט אן אלטע בארזשע
און ברעכט אינדרויען זיך אונטער שווערע לאסטן,
און וואיעט הייזעריק
דורך רערן צעגריוזשעטע פון וואסער-זעגן.
ניט צו זען איז דא דעם קאפיטאן,
ווי זי וואלט איר וועג אליין געוואוסט,
פויזעט די אלטע בארזשע
מיט ארבעטער — פון געלעגערס שטיינערנע אויפגעקליבן.
אפן דעק ליגן זיי — גוף אף גוף,
באדעקט מיט דורכגענעצטע טראנמעס.
אף די טויטע הענט — מאזאליעס אָנגעריבענע
בא הייסע קעסלען,
אין צעבליטע גערטנער, בא בלומען און בא מויערן.

צום פארוואַרפענעם ביימזילאָס — צום „ברודער-אינזל“
פויזעט די אלטע בארזשע
און וויגט די לויזע, צוגעפּוילטע ברעטער,
און וואַרטשעט ביז דורכן זשיפנדיקן קוימען,
ווי זי וואלט אפן טויט פון די היימלאזע טרויערן.
עס לויפן יאכטשיפן פלינק פארביי,
און כוויזעקן מיט מיניענדיקע פארבן—מיט זילבערדיקע מאסטן.

דורך אומעטיקע שויבן פינקלט דער איסט-ריווער
מיט אַוונט, מיט שיפן, מיט בריקנגעפלעכט.
די אלטע בארזשע גראַכט וואסער-גריבער.
די זון שמעלט זיך קעגן פארגיין און שעכט
דעם לאנגן שאַטן פון דער פּויונדיקער בארזשע,
און ברענט אין טייך ווי אומבאַזיגבאַרער פייער.

מיין טאטע הירשע-דאָויד

1

אין פאבריק

די זיידפאַבריק קלעטערט הויך און ווייט —
מיט גווארע, אויסגעזויגן פון מיין טאטנס גלידער.
דער פארמאג — א געפאַנגענער — שרייט
דורך קוימענס, שקלאפּערישע לידער.

זיינע נעכט האָבן ניט געבאַרן קיין באַגינענס.
די שווייסיקע מאַשינען האָבן ניט געזען קיין פּרילינגס,
הייסע, ווערגנדיקע פאַרבן — געוועזן זיינען סעדער.
פאַבריקנרעדער האָבן זיינע טעג צעמאַלן.

ס'איז מיין טאטע גרוי און הויך און אומעטיק ווי א ווערבע.
שאַכעס ברענגט ער דעם אינדערוואָכן אין בייסמעדרעש.
די הענט בלאַנקען ווי געשייערטער מעש.
דאָס דאָוונען נעמט דורך פינצטער זיינע גלידער:
„שווער, א, שווער צו כאַווערן זיך מיטן טויט, נאָך שווערער
מיטן לעבן,

אַז אוילאַמהאָזע איז ניט מער
ווי אַ טרויעריקער אַס אָף אַ מאַציווע אויסגעקריצט,
אַז אין בלי פון פלאַנץ און מענטש לעכט גאַטס קער —
איז גוט אַזוי אַ מידער פאַלן אין גאַטס הענט.“

אין „לאַדאַי“ ראַיפן גערטנער און ס'ראַיפּט דער זייד אין שווייס
פון לייבער,

עם סקריפעט זייד מיט ביין פון שמארקע יונגען,
 מיט פראצע פון קינדער און שוואנגערדיקע ווייבער.
 אין די אויערן — צעשפוזעטע מאטאָרן,
 ווי כאַיעס משוגענע רעווענדיק נאָך רויב.
 ווי וואַנזיניק עם איז דער טאַנץ פון שמאַל אין זיידפאַבריק,
 נאָך וואַנזיניקער טאַנצט דער וויין אויס אַרגיעס פון רויב,
 אָף גאַלד און מאַרמאָר פון האַרם פאַלאַצן.

2

א י נ א ס

פאַבריקן פינקלען שטום באַם זונאויפגאַנג,
 און גליווערן שווער מיט פאַרלאַזטער פראַצע.
 אין מיין טאַמנס הויז קלינגט די פוסטקייט אין ליידיקע טעפּ,
 און הונגער קוקט סקעלעטנדיק פון יעדן ווינקל.

גאַסן מיט רויש פון סאַמעט און פון זייד.
 עם ווייסט מיין טאַמע
 פון פינגער צעזעגטע אָף יאַגנדיקן זייד,
 וואָס רויטלען זיך ווי פאַסן זונפאַרגאַנג —
 און ס'דאַכט מיין טאַמן,
 אַז זייד איז רויט מיט בלוט פון וואַונדן.

3

מײן טאטע דעם ערשטן מאַי

קעגן אים —

הענט פון גראַבן, האַקן, דרייען, שאַרן.
 מויערער פון שטעט, אַנזאָגער פון שמורעמס,
 דורך שמאַלע געסעלעך, דורך שמאַלענע לענדער.
 גאַסן, בריקן און לייטערדיקע טורעמס
 דערקענען היינט זייערע האַרן.

ווי די זון, דער ענדלאַזער מאַרשרוט —

צעשניידט דעם טאָג אָף פלאַקערדיקע וועגן.
 אומרו אונטער נעגל בריט,
 אומרו, ווי שרויט אין הונגעריקן בלוט,
 און העל און גוואורעדיק איז דער געמיט,
 ווי יאַמען וואַלטן רייסן זיך פון ברעגן —
 מיין טאטע, פינצטער, פינצטער, דורך בלענד פון פאַנען,
 וויינט אַרויס מיט הוילן לייב דורך שטיקער טראַנטעס.
 ער גרויט מיט זשאַווער פון פאַרשטוממע רעדער,
 די הענט וויגן זיך פּוסט און פאַס,
 און לאַזן נעגל-שפורן אין דאַרן לייב.

איך בין א שיק-אינגל

איך בין א שיק-אינגל, מיט פלייצעס ווי קלעצער דעמבענע,
 מיט אַרעמס ווי שלעפּשטריק שטאַרק,
 איך וואָלט הענקער געבונדענע
 שלעפּן אָף מיין קאַרק.
 טראָג איך אין די שטאַרקע הענט שטעקעלעך פאַר לאַרדן,
 און קליידער זיידענע מיט וואָכן פּראַצע אין יעדן פּאַלד.

עס גוידערן זיך דאָ פענימער ווי פליישיקע נולן,
 און ס'לויכט אָף זיי די מי פון מידע דינער.
 דאַמען מיט פּליושענע געזעסן
 ווייקן די פּוילע טעג אין פינקלענדיקן וויין.

אין אַ בליענדיק בעט וויאַנעט אַן אַלטע פּרינצעסן,
 און זויגט אין מאַרדע אויס פון האַרבסט דעם קופּער-שיין.
 אַפּן סטעליע — דער געמאַלענער הימל,
 פירט דעם מילכוועג דורך לענדער און דורך שמערן.
 אָף סאַמעטענע מעפיכער — אויסגענייטע בערן,
 רייסן זיך צום ווילדן וואַלד אָף די ווענט.
 איך וועל נאָך דעם וואַלד מיט די בערן צעפּליקן מיט די הענט,
 און מיט האַרמע פּויסטן, ווי מיט האַמערס,
 צעשטויבן דאָ דעם שימל.

איך בין אַ שיק-אינגל מיט אַ היימלאָז ווייב און היימלאָזע
 קינדער.

מיין זון וואַקסט צאַרנדיק און שטאַרק ווי איך :
 ווען פון ברעג צו ברעג וועט דער סוינע פּלאַקערן,
 און זיך פעכטן קעגן אונדז אין פייערדיקן באַרג-אַראָפּ;
 וועט מיין זון קעגן סוינע
 זיך טראָגן מיט קוילנגערעו—מיט מאַכנעס צעבונדענע העלדן.

בערל דער היימלאָזער בויער

1

עס שמעקט מיט בראַנד פון פראַסטיקן יאַנוואַר,
 און איבער בערלען
 שטייגט די שטאַט מיט פענצטערדיקע ווענט.
 און איבער בערלען
 האַלט זיין פראַצע דעם צעמענט,
 און היט פון ביז אָפּ יעדן האַר.

אַזויפּל הונגעריקע שאַען אין קורצע מעסלעסן,
 אַזויפּל היימלאָזע טעג אין אַ פראַסטיקער וואַך ;
 אין וואַלסטריט-שטאַט, ווי אין אַ שטאַלענעם וואַלד,
 האַט ער פון קאווע שוין לאַנג פאַרגעסן.

עס כוויזעקן מיט אַלדאַסגומס די רעסטאָראַנען :
 „וואָס איז נאָך ווי אַ קאַרשנזאַפּט געשמאַק ? „
 גאַנצע פעלדער פּרעגלען זיך אין פאַנען,
 ער און גאַס זיינען וויסט —
 כאַטש נעם און לייג זיך אין אַ פעסל מיסט,
 צווישן אַפּפּאַל — ווי אַ מיסטיקער זאַק.

2

גאסן קלאגן אף ווינטיקע הארפן.
 נאך ראיעט אין בערלס בלוט
 פון זיינע קינדער דאס הונגערדיק געשריי,
 איצט גלעטן זיי
 די צדאקע-הענט פון יעסוימים-הויז,
 און געלע טוירעס איבער זיי
 שרעקן מיט אַוועס — מיט באַרמענען-געשמאַלטן;
 אין „שמערן“ פון הייליקע פאַנען
 ליגט יעהאַווע באַהאַלטן,
 און שעפּטשעט קרישמע — די „קאַנסטימושן“.

דער שיידוועג שפאַלט זיך נאך אין בערלס זיקאַרן:
 פון היים און „עוויקשן“ — אַ נאַגנדיק געמיש;
 אַף בלאַנקע טעלער, ווי אַף אַ וואַג,
 האַט דער הונגער זיך אַליין געוואויגן;
 פון היים און „עוויקשן“ — אַ נאַגנדיק געמיש:
 עס טוילעט זיך דערשראַקן אַ שטול צו אַ מיש,
 דאָס זויגקינד איז מיט וואַסער אַנגעזויגן,
 קינדער מיט רייכעס פון אַלמע גראַזן.
 דער מאַמען האַט די נויט צוגענומען
 און איר טויט אַף די ווענט געלאָזן.
 דער פראַסט וועכט קאַלמע בלומען,
 דער זייגער באַלבעט לאַנגע שטונדן:
 — עוויקשן, עוויקשן, ע—ו—י—ק—ש—ן,
 דער ווינט בילט
 דורך שפאַרעס ווי דורך אַפענע וואונדן.

געקומען זיינען בלאַנדע און באַנזענע יאַטן,
 געקומען זיינען פלינקע יאַמישע פרויען,
 און געטראַגן בערלס פיין — אַף מאַנענדיקע פלאַקאַטן;
 געקומען זיינען מאַכנעס פראַסטע באַלשעוויקעס,
 מיט ליכטיקע רופן אַף פינצטערע ראַגן,
 און זיך געשלאָגן מיט ברואים אין בלויען.

3

עס העלט ארויס די פרייד דורך פינקלענדיקע שויבן,
און ווייזט בערלען אן אנשפאר אף א באנק אין פארק —
ער שמעקט מיט בראנד פון פראסטיקן יאנוואר,
און ווי די באנק
איז בערל — שמאל און לאנג און דאר.

א, היימלאזער בויער — צעפרארענער ברודער:
באזיט אויס דיין פיין אף האס און קאמף,
און זיין וועסטו נאך א קאל אין צארנדיק געזאנג,
וואס טראגט זיך ווי א פולווערדיקער גוואלד,
און זאגט אן —

ווי פון טארנאדאס,
וועלן ווייגן זיך שמעט און לענדער;
פון קיימן
וועלן רינגען פאלן — און זיך שימן
מיט זשאווער פון דוירעס.

אף ערד פון טורמעס און פון מליעס
וועלן בליען זינגענדיקע סעדער.

פראפעסאר גראַ

1

אין לאבארטאריע

דער פויגל באבאלינק
 מיט וואַנדער-גלוסטן פון אַ האַבאַ,
 זעגט די שטייג מיט האַרטן שנאַבל
 און שפירט:
 ווי פאַרביי פענצטער רופט די פרייהייט;
 ווי מיט דעם פרוילינג הוליען פויגל.

דער אומרואיקער באבאלינק
 מיט וואַנדער-גלוסטן פון אַ האַבאַ,
 וואַלט מיט וואַנדער-לידער
 איבער קאַרעליינאַ איצט געפלוויגן,
 און לאַזן היימלאַזע שפורן אין פרעמדע נעסטן,
 און משופן זיינע פּעדערן אין ווייטע לענדער —
 נאַר גרויע פּראַפעסאָרן,
 וואָס ציילן אויס די יאָרן
 אין איינציקע צעלן פון פּראַטאַזאַען —
 האַבן ליב אַזוי-זיך מעסטן
 פון שיינעם באבאלינק די געהירן,
 און קוקן לאַנגע שאַען,
 ווי אין אַפּגעהאַקטן פויגל-קאַפּ
 וועט זיך די פּראַטאַפּלאַזמע רירן.

זיצט דער באבאלינק
 אויסגעשטאַפט מיט בעסטער וואַטע,
 מיט אויסגעשטרעקטע פינגער
 ווי אַ בעטלער אַ האַרבאַטער.

אין זיינע אַראָפּגעלאָזטע פּליגלען —
פאַרשניטענע וואַנדער-גלוסמן פון אַ האַבאַ,
און פּראָפּעסאָר „גראָו“,
איבער מיקראָסקאָפּן איינגעבויגן,
פאַרבט אין בלוי — די נוקליאַיי
פון באַבאָלינקס טויטע אויגן.

2

פּראָפּעסאָר גראָוס פּריינט

ער האָט אַ וועלט פון פּליגעלעך באַשאַפּן,
און מיט זיי ווי מיט פּריינט פאַרבראַכט —
די מיט שנייאיקער הויט,
רימען זיך מיט שמאַם פון ווייסע סלאַיען;
און די מיט שוואַרצקייט פון אַ קראַ און נייגונגען צו רויב,
האַט ער געהאַדעוועט דורך נאַכט.
און פּליגעלעך פאַרביקע ווי רעגנבויגנס —
אַזוינע וואָס פליען ווי נאַכטיגאַלן,
און די וואָס קלעמערן ווי אַפּן,
פּליגעלעך וואָס פּלירמעווען ווי פּרויען,
און אַזאַ וואָס איינזאַמט אַליין.
און וואָלט פּראָפּעסאָר גראָו זיך דערמאַכט
צו אַ פּליגעלע, וואָס ראַנגלט זיך אין מויל פון שפּין —
וואָלט ער פאַרשטיין,
ווי עס שניידט דער צאָרן אויס די פינצטערניש פון זינען.

3

א י ב ע ר י ק

אין לאבארטאטאריע — דעם פרימארגן
 גרוזשען די מיקראבן.
 די מיקראסקאפן הימן, ווי צעלן זיך ליבן.
 פראפעסאר גראו, ווי „פאוס ראב“,
 מורמלט דאס איינציק ווארט „איבעריק“,
 וואס איז אים היינט פון זיין נאבעלן „דין“ געבליבן —
 וואלט כאטש דאס פינצטער ווארט, ווי אפן האלדז א שטריק,
 אים דערווארגן,
 וואלט ער אצינד ווי דעם פויגל באבאלינג זיך צענעמען,
 זיך זעצען אויסגעשטאפט אין לאבארטאטאריע,
 און אזוי מיט זיין טויט פארשעמען
 אמעריקעס גלארי.

4

פראפעסאר גראָו באַם יאָם

אין מאַרעוו פאלט די לעצטע פּורפּורוואַנט.
 די נאַכט האָט אין יאָם זיך אויסגעבעט.
 פראַפעסאר גראָו מיט זעלבסטמאָרד-טריט שפּאַנט.
 עס זילבערט זיך אין וואַסער זיין פאַרמישפעטער שאַטן.
 צו שטאַרק איז ער מיט דער נויט זיך ווערן —
 מענטש און וואַלד און קלעמערדיקע שמעט,
 זעט ער באַם יאָם אין שטיינדעלעך צעשאַטן.
 פראַפעסאר גראָו קלערט און די טיפּן הערן:
 — איך און שטערן און פאַרלאַשענע צייטן,
 זיינען געלע גולן אין מאַיליקע בלעטער.
 די ווייטסטע לענדער ווערן נאַענטע יאַמען,
 די שענסטע ביימער — טאַרעברעטער.
 וויי איז דעם וואָס וועט דעם טויט פאַרזאַמען,
 קראַנקע בלומען צופּן אויס אַליין די בליטן,
 און שמעקן מיט ריסן פון רוייע שניטן —
 נאָר גאַט איז אין אייביקייט געפאַנגען,
 וויי און ווינד, ער וועט דעם טויט פאַרזאַמען.

דער יאָם האָט דעם מענטש געפונען,
 זיינע טעג אין אַפּגרונט — פאַרלאַשענע פּונקען;
 ניט ער —
 די האַנט פון גאַלד האָט אים דערטרנקען.

5

פראפעסאר גראוס פליגעלעך

זיין איינזאם הויז — מיט צעשמראלטן מיסמ,
האט זוי שמענדיק די פליגעלעך גענערט —
איצט,
האבן שפינען זייער זשום דערהערט.

א גאנצע וועלט
האט זיך אין שפינוועכס אנגעקליבן,
נאר איין פליג ווי א בייזוואונדער
איז אין מיין ליד געבליבן.

לאנגע רעגעס אליין
האט זיך דאס קראנקע פליגעלע געהיילט,
און פארן כאלאל מיט געוויין
איר בענקשאפט דערציילט:

— מיין עלטער קריצט שוין קארבן,
אין שרעק פאר שפינען — מיין יוגנט אפגעגעבן;
אומעטיק אליין צו לעבן,
אומעטיק אליין צו שטארבן.

זי האט פאר לאנגווייל
אירע שיינע פיסעלעך געשליפן —
פון אייביקייט געקלערט א ווייל,
און היידא, מיט דער לופט גענומען שטיפן.

אַף עלעקטרישער זון
האַט זי יעדן שמויב געהיט,
און דערפון
הויפנס פליגעלעך געברייט.

— אין דינסטן ציטער —
האַט די מאמע זיי דערצויגן,
און ס'זיינען קינדער פון פראַפעסאָרס דיל
צו דער סטעליע געפלוּיגן.

מיט אַ זינגענדיק גוואַלד
האַבן זיי צו דער זון זיך געהויבן,
און אַ פליענדיקן וואַלד
געוויזן אַף די שויבן.

— — — — —
איז געווען אַמאָל אַ מענטש —
דאָס האַרץ פון ווערימל האָט ער געהערט,
די נעשאַמע פון מיקראָב געזען,
נאָר דעם ברום פון וועלטנפאַל האָט ער פאַרהערט —
די ליכטיקייט פון מאַרגן האָט ער פאַרזען.

סאל דער פידל-קינסטלער

און אז סאל האט דעם סוינעס האנט
 דאס גאנצע גאלד פון זיינע פרילינגס אָפּגעגעבן,
 איז אים געבליבן: שטויב פון מעצטער-ווענט,
 פון רעדעוודיקן ליילעך דאָס צוגעזאָגטע לעבן.

ווייסט שוין סאל, ווי שווער עס איז פארביי פענצטער טרעמן
 און אַטעמען די רייכעס פון אַ מאַרט אַ פּרישן,
 ווען גאסן זיינען — פאַררעגנטע כעמן,
 און מיסטיקע פעסלעך — טרויעריקע מישן.

און אז ער קען פון הונגער ניט אַנטלויפן,
 אז ער טראַגט אין נאַרע דעם פּראָסט אונטער דער הויט,
 מוז ער זיין פידל ווי אַן אייגענע האַנט פאַרקויפן —
 זיצט סאל ווי אַ שטיין אין שטיינערנעם מאַרק
 און שפילט זיין עלנט אויס ווי דער ווינט פאַר גאַסנהינט.

עס שרייט דער אַלטער מאַרק
 מיט פאַררויכערטע פעדלערס, מיט סווישטשענדיקע באַנען,
 מיט ניטדערקוילעטע אויפּעס פון נאַענטן שלאַכטהויז:
 איבער אים רודערט דער וויליאַמסבורג-בריק —
 מיט פולע אַטאָס אָף דעם שטאַלענעם קאַרק.

אז סאל האַט זיין פידל אָף זופּ צעכימן,
 האַט ער מיט ציטערדיקע פינגער,
 ווי אָף זיין פידל, נאָך לאַנג געשפּילט
 און געצופּט די האַר ווי ווייטיקדיקע בליטן.

ווען היימלאָזע נעכט האָבן די שטאַלענע הויכן אויסגעשטערנט,
 האָט סאַל פון פּראַסמע רעדנער געלערנט —
 פאַרוואָס אין וואַלסמריט טורעמט זיך די זון אין גאַלדענע שמעט,
 און אין „העסטער סטריט“ שפייט זי אויס איר גאַל.

ווען היימלאָזע נעכט האָבן די שטאַלענע הויכן אויסגעשטערנט,
 האָט סאַל פון פּראַסמע רעדנער געלערנט —
 אז זיין „מאָזל“ און זיין פידל האָט דער סוינע צוגענומען,
 אז אַ ציגל מיט אַ ציגל מויערט זיך אין מאַכט,
 אז אַ טאָג אַזאָ—וועט מיט צאַרן פון יאַרטוויזנטן זיך צעברומען.

כאנעלע

1

דער יונגער זומער האָט זיין שיינקייט אויפגעשריבן
 אָף וואַלד, אָף דאַרף און מוסקולדיקער שטאַט —
 צוויפל מעג איז נאָך פאַר אַלעמען געבליבן,
 מיט רוים, מיט זון — מיט ווינט.

דעם גאַנצן זומער האָבן גוידערס צוגענומען,
 און פאַר כאַנעלען געלאָזן
 קאַרגע שטראַלן אָף נאַכטיקע ווענט —
 און פאַר כאַנעלען געלאָזן
 אַדערדיקע צווייגן אָף די דאַרע הענט.

פאַבריקן האָבן דאָס ליד פון הענט פאַרגעסן,
 און לאַנג איז איבער כאַנעלען די נויט
 ווי אַ קראַ געזעסן;
 אין דאַרן אינגעווייד נעמט דער הונגער דורך ווי אַ מעסער.

ערגעץ שלאָגט די ערד מיט זאַפט פון וואַיניקע טיפן.
 פון צופיל זעט פלאַצן סעדער.
 מיט בלומען און מיט האַניק שמעקן אַרבעטזאַמע בינען.
 דער פולער זומער צעשפאַרט די שפייכלערס,
 און זוניקע שעפע גאַלדיקט די סמעליעס.

דאָ פינקלט מיט נויט דער יונגער זומער,
 מיט זון פון כורוועדיקע שטיבער —
 און ווי אַ געלע שנור,
 גייט דורך פּרילינגדיקע מעג דער האַרבסט אַריבער.

עס שרייט די שטאַט מיט אומרו פון לעכעדיקע שטאַלן.
 כאַנעלע טונקלט זיך אין איר פאַרלאַשן פרייד,
 דעם אָונט באַהאַלט —
 יעדער פאַלד פון איר אָפּגעטראַגן קלייד,
 אין מאַירעוו האַט דער זונפאַרגאַנג אירע וואונדן אויסגעמאַלן.

לאַנג אַזוי האַבן טעג מיט הונגערשאַרפן,
 געשניטן זיך אין היימלאַזע וואַכן —
 און אַז כאַנעלע האַט פאַר וואַנזין
 אַן שטיינער אירע נעגל שוין צעבראַכן,
 מוז זי אין מאַרק פאַרקויפן —
 דאָס ווייסקייט פון איר לייב,
 דעם בלאַנדן קאַפּ און די ברוינע אויגן.

2

אָונט.

און כאַנעלע זעט:

ווי אַ זעלבסטמעַרדערן די קלוגע זון
 גייט אַליין אין קיווער אַראַפּ, —
 און זי — אַ העפקערדיקע קאַלע —
 גיט אויך דער נאַכט זיך אָפּ.

כאַנעלעס נאַכט — אַ בלינדע אַקאַרע,
 כאַלעמט פון שוין און צייטיקע מאַמעס;
 פּרוכטלאַזע מאַיוועס
 פּראַווען דורך איר הינטישע ליאַמעס.

3

אז כאַנעלע קומט פון באַרדעל,
 אַפגעבליט און מיד ווי פון פאַבריק —
 זוכט זי אירע קינדער צווישן שמערן,
 און קרימט אין שפיגל נאָך איר לאַכעדיק געוויין —
 גוט איז איר,
 ווען ס'איז די דולע נאכט נאָך יונג,
 און זי איז אַליין, א—ל—י—ן.

אז כאַנעלע קומט פון באַרדעל,
 אַפגעבליט און מיד ווי פון פאַבריק —
 שטעלט זי פאַר איינזאַמקייט אַרום אַ צונג,
 ציילט זי אָף די ווענט יעדן פלעק,
 און וועלקט אין שלאָף אַוועק,
 ווי אין אַ גלאַז אַ פאַרוואַנעמע רויז,
 און לאַנג צערטלען איר אימיצנס רייד:
 „ניט דו —
 דער וואָס זויגט אויס גאַלד פון ביין און פון בלוט,
 איז דער פראַסטימוט.“

די ערשמע ברעקלעך טאַג
 מישן זיך מיט הרודעס שטויב.
 אַ לאַכן ברויט דערמאַנט אַן כאַנעלען און אַן באַרדעל.
 אין אומעטיקן ווינקל אָף אַ באַנק
 לויזט די באַכע אַן אַלמן יאַק;
 ווי די באַכע, די וועלט איז קראַנק;
 דער פאַרטאַג גליט אָף אַ גרויער שויב.

א „האלדאפניק אזא“

אין געלע פארקס דער אומרואיקער ווינט
 קערט דעם זומער ווי א וויאלע בלאט.
 וואלקנס רינען אויס ווי פעסער מינט.
 נודנע ביימער ווערן פלאפלענדיק ניט מאט:
 הארב-הארב-הארבסט,
 הארב-הארב-הארבסט.

פאר וועמען דער ווינטער קומט ווי א גומער זיידע
 מיט מאיסעס שנייאיקע,
 מיט טיי ציטרינענעם באם היימלעכן קאמין,
 מיט זאווערוכעס העלע — אן אויסגעטרוימטער כאָר;
 פאר וועמען דער ווינטער קומט: א מאַנסטער-שפּין,
 וואָס האַלט די טעג — אין קאַלטע, קלעפּיקע פּיס.

די ביימער ווי די היימלאָזע — אַ ריס אַף אַ ריס,
 מיט גרוסן קאַלטע פּון נאַענטן ווינטער.
 רענגס פּליקן די שווערע קליידער,
 און שווענקען ווי מיט גליטשיקע הענט דעם פאַרמאָרעמן
 מענטש —
 ער שמעקט מיט נאַסע צעקאַרטשעטע בלעמער.

צעפּלאַצטע וואַלקנס שמורעמען דעם פאַרק.
 מיט ציין און נעגל קלאַמערט דער הונגער —
 און אז ער קען זיין גליק ניט געפינען,
 איז מיט פעסטע טריט, ווי אַ צעצאַרנטער ריז,
 לאָזט ער זיך שפּרייזן צום ערשטן רעסטאָראַן —
 אַ צעפּאַך מיט די פּויסטן:
 „העי, דו, העי, ווערימדיקע פּוזשע, אַהער גיב זופּ אַ טעלער“ —
 ר-ר-ראַך! — פּון די ווערטער שנעלער,
 געפּלויגן איז דער טויט — דורך לעבעדיקן שרויט.

ווען מיט בלוט א ווארעמע לוזשע האט דער מענטש אָנגערעגנט,
 האט ער אין כאַלעם מיט ווייב און קינדער זיך געזעגנט,
 דורך לעצטע געדאַנקען איז ער געגאַנגען ווי דורך א צווינטער.
 געזען האט ער:
 א פראַסטיקע שטוב, וואו ס'וואוינט דער ווינטער,
 און קינדער בלויזעכע באַ אויסגעמאַלטע שויבן,
 בלאַזן אין די הענטעלעך דעם אַמעם דעם כריפענדיקן.

גויסעסדיקע אַדערלעך אין די שלייפן טיקן,
 אַהין, אַהער — אַהער, אַהין:
 ראַמעוועט, ראַמע—וועט.
 שפעט. שפעט. ש—פ—ע—ט.

אַף בלוט-צעווייקטן פּליוש, אין רייכן רעסטאָראַן,
 ליגט ער, דער צעצאַרנמער ריז,
 מיט אַ טויטן פּויסט ווי אַ צעבראַכענע שפּיז,
 און אַ האַנט אַף זיין שטומען האַרץ צעשאַסן.

אין דרויסן האַט דער שטורעם מיט פּעך און שוועבל געגאַסן.

זייגערמייסטער

זיי היינען אום לעס פאבריקנטירן,
 מיט שמאַרע פינגער, ווי ווייזערס, אין די הענט —
 הוילע הענט קענען, ווי גאלד, ניט צירן —
 איז ווער וועט פאר זיי געבן א קופערנעם סענט?

דימענט-קראמען ריידן
 מיט פראכט פון רעגנבוויגנדיקע פענצמער,
 די ווענט רימען זיך מיט בריליאנטענע אינגעווידן:
 „איר קענט דעם הימל און די זון דא קויפן.“
 נאָר פון אלע זונען איז דער מייסטער דער שענסמער,
 אין די זייגערלעך פינקלען זיינע געהירן.
 ער האָט געהיילט און געהיט יעדן גליד.
 עס זאָל אַ שטויבעלע ניט שאַמן —
 ס'איז יעדעס שטיינדעלע — זיינס אַ צעל,
 יעדעס שרייפעלע — זיינס אַ ליד.

די מייסטער שטייען פרעמדע לעס אייגענעם גינגאלד,
 זיי טראָגן דעם דאלעס פון הינטערהויפן,
 אַף רוקנס געבויגענע ווי דוהעס;
 זיי דערמאָנען אַן פאַרשטוממע זייגערס,
 אַן זשאַווערדיקע צווענגעלעך און שרויפן.

פראכט פון רעגנבוויגנדיקע פענצמער:
 לעבן פון מעש און גאלד און פראַסטן אייזן,
 געזאָנג פון שפינדלען, אַנקערס און פאַמפעדיקלען;
 פון באַראַבאָנעס און בוידעמרעדער
 קוקט אַרויס דער מייסטער פאַרטראַכט ווי אַ זייגער:
 די פאַרגרעסער-לופ — באַיט שרייפעלעך אַף ריזנשרויפן;
 שאַען דרייען זיך אַף וואַרשטאַמן.
 דער מייסטער גיט קויעך די ספראַנזשינעס.

בלינדע מאטעריע הויבט אן צו מאַנגן —
 און לעבעדיקע רעדעלעך אין געדריי
 איילן זיך מיט רעגעס צו אַנטלויפן;
 ס'אַרעמען זיך די רעדעלעך דורך לאַנגן גאַנג פון לעבן,
 און ציפערבלעטער איבער זיי — מיט אומרויאיקע פינגער ווייזן
 דעם וואונדער פון באשאַף אין די הענט פון מייסטער.

זייגערס פריילעכע גייען
 מיט ווינטיקע טריט אַף רייכע ווענט,
 און דערציילן פון שוויסיקע פאַבריקן — און ווייען
 מיט מידן מאַרך פון דעם מייסטערס הענט.

זייגערס וואָס שרומפן איין אין צעקאַרטשעמן בלעך,
 סקריפען אַלט אין פייכטע קעלערס;
 זייערע אינגעוויידן זיינען סאַזשעדיק און בלינד,
 און ס'פּויעט אום די נויט אַף זייערע ווייזערס;
 זייגערס וואָס שרומפן איין אין צעקאַרטשעמן בלעך,
 צעבילן זיך באַגינען ווי הייזעריקע הינט,
 און רייסן אַוועק פון גוטן שלאָף
 די אויגן וואָס זיינען רויט פון הונגער און נאַדלשטעך.

און זייגערס וואָס טיקן אין טויטנהייזער,
 ציילן אויס די רעגעס פון דער גרויזאַמער נאַכט,
 און ס'העלן אַרויס פון זיי די געשמאַלטן
 פון אַלע לעקערטס, סאַקאַס און וואַנזעמיס
 מיט געהויבענע קעפּ און ליכטיקע פּויסטן;
 זייגערס וואָס טיקן אין טויטנהייזער,
 טראַגן אין די ציין: די טויטן פון מאַרטירער
 און וועלטישן צאַרן — אַף די דינינקע ווייזער.

א, אַרבעטלאַזע מייסטערס —
 ווען עס שטייגן אין פינקלענדיקע קראַמען
 פון אייער פראַצע — דימענטענע ווענט,
 ווען עס פליסן פאַר צילנדערדיקע הינט
 פון אייער בלוט גינגאַלדענע שטראַמען —
 זייט איר מיט ראָסט פון אַרבעטלאַזע הענט
 געבליבן וואוינען מיטן ווינט,
 איז ווער וועט ניט איצט מיט שטורעם פון „אַקמאַכער“—
 אַ פליק טאָן די צייט,
 אַז וויכערן זאָל די וועלט,
 ווי מיט געפלאַצטע אַנקערס אָן אויפגעדרייטער זייגער?
 שווינגט אויף,
 שווינגט אויף,
 א, הענט פון גאַלד און טשונגן:
 מיט פויסט און ליד קעגן פיינט —
 דאָס בוך פון צייט
 מישט אַ נייע בלאַט,
 און ווייט ווערט דער היינט,
 און נאַענט — יעדע ווייט.

א ק י נ ד

די מאמע האט פאר נויט זיך געהאנגען.
 אף קאלטן שמריק וועט די נאכט באלד טאגן.
 דעם קינד האט א כאלעם אין שלאף געפאנגען,
 און איבער יאמען מילך אים געטראגן.

דאס קינד כאפט פארוואונדערט זיך אויף פון שלאף —
 ניט מיט שרעק, ניט מיט הונגעריק געוויין:
 אף די שויבן בלענדן שנייאיקע שאף,
 די מאמע, ווי אין שפיל, וויגט זיך אזוי שיין.

היי-דא און האיי-דא, ווי אף א וויגל,
 וויגט ער דער מאמען ארויף און אראפ —
 דער מאמעס הענט — א מאלאכס פליגל,
 די פעמליע — אזא שיינער צאפ!

א, קינד: וועסט א העלד דורך שמורעמס וואקסן,
 און הענגען די זון אף נייע אקסן.

פון מייז געמל

מיין געסל איז אַלט און בלינד.
 ווי צווישן פעלזן — ווייסע גראַז,
 וואַקסן קופּעס קינדער.
 מיט בעמלער און מיט רויבער רוישן בלאַמע ראַגן —
 ווייניק פרעגן פאַרוואַס
 ס'זיינען דאָ שוואַרץ די ליכטיקסטע פאַרטאַגן.

אין ברודנע כאַלופּעס
 בלאַנקט די נויט אָף וואַכע מעסער;
 בלודנע ברואים פראַווען כופּעס
 אין כורוועס און אין פוילע פעסער.

לאַנגע נעכט גייען אויס —
 מיט מאַיסעס פון שמאַט-גאַזלאַגנים,
 און קאַלט און גרוי קוקט אַרויס
 פון יעדער שויב — אַ פאַרלאַשן פאַנים.

מיין געסל איז אַלט און בלינד,
 און מעג קאַרטשען זיך אין שמענדיקן קראַמף,
 נאָר ווי אָף אַ פלייט שפּילט דער ווינט,
 פון זון — און פון די העלסטע קאַמפן.

פ ר י ל י נ ג

פרילינג גייט דורך קעלערס און דורך גרויע הייווער,
 דורך האַיפעלעך ערד פון דאַרע וואַזאַנעס;
 און וויקלט אויף דאָס האַרץ פון ווערימל און קווייט,
 און קושט מיט ווינטעלעך אויס די טוכלע ווענט.

מיט געלקייט פון האַרבסט איז דער פרילינג דאָ געקומען,
 אַף פאַליצעס
 גאַלדיקט זיך דער שטויב אין אומעטיק געפעס,
 און ס'בליט דער שימל אויס אין גרינע בלומען.
 אַ הונגעריקער מעסלעס איז פון אַ זאַטן יאָר גרעסער.

פאַרביי פענצטער
 זינגען וואוילע „כאַיקעס“ מיט שמעטלדיקע צעפּ —
 פון שמעטעלעך צערונגענע אין אַן אַלטן ביינהאַשמאַשעס,
 און מישן פון בידנעס לעבן אויף יעדן בלאַט:
 „צי דען בין איך פון אַ שטיין געבאַרן,
 צי האָט מיך קיין מאַמע געהאַט?“

אַ געמאַלענער ווינט אַף מיין קאַלענדאַר
 צעוואַרפט דעם יאָס אין געזאַנג פון כוואַליעס —
 לעס בלויע פייגל און לעס גאַענטן הימל
 פלאַצט דער באַגינגען ווי אַ קנאַספּ —
 דאָ איז דער טאַג פאַרצויגן ווי מיט בעלמעס,
 עס שוילן זיך מאַזאַליעס פון אַרבעטלאָזע הענט,
 און שטיינער גאַנגן מיט היימלאָזן צאַר.

די פויקן-טענצער און די שמאַטע-קלייבער,
 באַימֶן אַ פרילינגדיקע שאַ אַף אַ האַלכן סענט.
 אַף אומרויאַקע געלעגערס — שוואַנגערן ווייבער
 מיט נייעס מענטש ווי מיט זונאוּיפגאַנג.

דער פּרילינג וואַלגערט זיך אין כורוועס —
 שפּילן זיך קינדער מיט זון און מיט מיסט,
 און העלן אַרויס פון די קויטיקע קליידער,
 און רוישן ווי מייכלעך מיט ליכטיקן פּלאַפּל;
 שפּילן זיך קינדער אין רוימע פּיאַנערן,
 אין אַטאַקעס — און אין זיגערישע קריגער,
 און גראַבן אַקאַפּעס מיט רידעלעך און לאַמען.
 מיידעלעך שטיילינקע, ווי טויבן,
 האַווען מיט מי פון פּאַרזאָרגטע מאַמעס,
 און היילן די פּאַרוואַנדעטע מיט פּאַפּירענע באַנדאַזשן —
 נאָך אַלע זיגן און נאָך אַלע „שלאַכטן“:
 שפּילן זיך קינדער אין שמידן און סטאַליאַרעס,
 און מאַכן שטיינער פון זאַמד און בלאַטע,
 און בויען שמעט אָפּ פּאַרלאַזטע הויפּן.

א פ ר י ל

1

דורך מיינע גלידער העלן מאַרגנפלאַמען,
 און ס'קייקלט זיך אַ זון ווי אַ פייער-ראַד;
 ווי זאַל איך אַזויפל גוואָרע צאַמען,
 אויב ניט ווי פּרילינג קרישלען פּוילע שטאַמען.
 ווי זאַל איך אַזויפל גוואָרע צאַמען:
 עס טורעמט זיך דער פּרילינג איבער שטאַם,
 דורך מיינע גלידער העלן מאַרגנפלאַמען,
 און ס'קייקלט זיך אַ זון ווי אַ פייער-ראַד.

2

לאַמיר אַלע אַליין דאָ טאַגן:
 דו וואָס זיצסט אין געסעלע מיט דער באַבע-נאַכט,
 דו וואָס זעסט דיין קינד נאָך אַ שטראַלעכל זיך יאַגן —
 זע אויך דיין האַר — דיין פיינט דאָ ווערן די פאַרטאַגן.
 אַ, לאַמיר אַליין דאָ טאַגן!
 ס'האַט דער האַר—דער פיינט אַ וויאַלן פּרילינג אונדז געבראַכט,
 אַ, לאַמיר אַליין דאָ טאַגן!
 ניט זיין אין געסעלע מיט דער באַבע-נאַכט!

3

- אָנשטאַט אַפּריל איז סעפטעמבער דאָ געקומען —
 שפּראַצט דער פּרילינג פון אומרואיקער הויט,
 אָנשטאַט אַפּריל איז סעפטעמבער געקומען.
 — דער האַר האָט פון דער זון דאָס גאַלד דאָ צוגענומען —
 איז דער גוטער פּרילינג אין בלוט געקומען,
 און נעמט מיט ווינט און פּלאַס אַדורך די נויט;
 אָנשטאַט אַפּריל איז סעפטעמבער דאָ געקומען,
 שפּראַצט דער פּרילינג פון אומרואיקער הויט.

4

- אין מיין גרויער שטוב — ערשטער מאַי שוין רוישט:
 ווי וואַלד, ווי קוואַל, ווי בערגיקע שטראַמען —
 דאָס לייב איז גרינג, דער טראַט ווי אַן בליץ זיך שטויסט,
 אין מיין גרויער שטוב — ערשטער מאַי שוין רוישט;
 אויב פּרילינג איז דאָ אַלט, איז יונג מיין פּויסט —
 די פּיצלעך זון בליען ווי פּולווער-זאַמען;
 אין מיין גרויער שטוב — ערשטער מאַי שוין רוישט —
 ווי וואַלד, ווי קוואַל, ווי בערגיקע שטראַמען.

איך און דו

באגעגנסט מיך, מיין מיידל,
 ניט ווי א בלייכן דיכטער
 וואָס בענקט אַוועק — נאָך זיין געליבטער
 אין אַ גרויען צימער,
 זיך שפּילנדיק מיט דעם אומעט פון אירע טריט;
 ניט ווי אַ בלייכן דיכטער
 וואָס הערט זי סוידען זיך מיט שאַרף פון דינעם פאַרהאַנג,
 און טונקלט זיך אליין דורך אַוונטדיקע שויבן.

באגעגנסט מיך,
 ווען גרינג רוישסטו אָף רויטע סקווערן,
 ווי אין ווינט די שענסטע פּאַן —
 און באגעגנסט מיך,
 ווען מיט לאַמעס און מיט שמערן
 איז מיין געסל אַנגעטאַן.

דער פאַבריקנטאַג צאַנקט אויס ווי אַ יאַרצייטליכט —
 איך און דו און אַוונט.
 אַ בעטלער-מיידל מיט אַ בעטלענדיקן פּידל,
 שפּילט איר מאַזל אין הינטערהויף.
 די פינגער וויינען דין און אַפּגעריבן,
 און ס'פּרעגט יעדע סטרונע
 פאַרוואָס. דאָס נאַענטע ברויט איז אַזוי ווייט.
 איר ליד איז שייַן און טרויעריק
 ווי בלומען אָף פּריצייטיקע קוואַרים.
 זי בליט אַרויס פון אירע וועלקנדיקע גלידער.
 אין אַ ווינקל
 ווייטיקט אָף אַ קאַץ דאָס צעבאַימטע פעל.
 די זון לויכט אַלט און געל,
 און ראַיעט זיך אום אין פאַרלעגענע מיסטן.

איך און דו און האלבע נאכט,
 וויקלען זיך אין א קראנץ.
 די שטיבער שווינגן אויס
 הונדערט יאָר פאַרשטוממע רייד.
 פון פאַרגעסענע טעג קוקט אַרויס
 אַ וועלט פון אַ טויטנשייד.
 קעגנאיבער אַ מענטש אין עלנטן קעלער,
 מיט דוכנדיקע הענט — צוויי שטומע פינגל.
 אַ ליכטל זשמורעט ווי אַ פינטלענדיק אויג —
 אַ קינד כאַלעמט פון פרינצן און פון נימפן.
 דאָס געסל ווערט פון צאַר נאָך שמעלער.
 נאָר פון דיר און מיר אַ ליכטיק בלענד —
 איז גוט אזוי דערציילן דיר אַצינד
 פון אַ הויז אזא,
 וואו זון אַ טראַפן בלוטיקט אָף די ווענט,
 און ס'קען די סטעליע זיך אומאַרמען מיטן דיל.
 פון אַ הויז אזא בין איך אַ קינד.
 דאָרט ליגט די נויט אין שלאָף פאַרוונקען,
 און וועכט לעם העקדעש די „ווייסע קלאַלע“:
 איבער זקיינים אין קלויז
 שטרעקט די לאַנגווייל שפינוועכהענט —
 און שרעקט מיט יענערוועלט און קאַבאַלע.

פון אַ הויז אזא בין איך אַ קינד.
 איצט — ציען דורך מיר אַלע ווייטן
 און אין יעדער ווייט זע איך דיך,
 און רויטאַרמיער אין אַ פליענדיקן פּערגאַלאַפּ,
 יעדער מיטן שאַטן — פון דעם סוינעס פריש-צעשאַסן קאַפּ.

יאסקע

ס'איז יאסקע פון קאמף נאך ווייט,
ווי ווייט ס'איז פון זון מיין געסל —
פלאצן וועט די געלאדענע צייט,
און צעהעלן מיט בראנד מיין געסל.

און וויכערן וועלן דא שטיינער אין געדריי,
פון פלאמען אין פון בראווע יונגען;
ס'וועט יאסקע נאך זיין צווישן זיי —
איך האב זיין ליד נאך נישט געזונגען.

יאסקע מיט פראסטן ייבעס פון שולתויף העקדעש,

און א קאטערינקע

וואס קלאגט אויס די וועלט פון שלעפער —

און מאריא,

מיט א פאפוגאי וואס ווייסט פון אלעמענס מאזאלוים,

פראווען היינט די ערשמע נאכט באהעפטונג —

אין יאנטעוודיקער כורווע,

און פארשלעפערן אין זעק די פארליבטע לייבער.

ווען איינמאל א פארנאכט —

די שטייג פון פאפוגאי האט געשמארט אזוי פוסט,

און נישט מאריאן נאר דעם עלנט האט זיך יאסקע דערווארט —

האט ער געוואוסט, ווער ס'האט גערויבט זיין פרייד —

אז דער אלטער מאיק, מיט קאווע און גומע רייד,

האט מאריאן אין זיין בארדעל פארנארט.

ער זעט, עס שמיכלט מאיק —

מיט קנוילן פויכפישע יארן אין יעדן קנייטש,

און מעסט מיט ברודנע פינגער

די פולע בריסטן פון זיין בלאנדער מאריא.

אז נאכט

קערט פון דער כורווע אויס די פלעקן זון,

בענקט יאסקע

נאך דער דארפישער מאריא מיט די קארענע צעפ;
 און פארנייט אין געוויין,
 ווי א גריל אין די ברעמער פון אלטע ווענט.

וואוהין זאל יאסקע פון זיין צאר אנטלויפן,
 אויב ניט אין די שיקערע געכט פון שיינק —
 אז די ליידקייט פון הויז באפאלט אים,
 און זעצט זיך לעבעדיק אף זיין קאפ.
 דא וואקסן די שאען ווי מאריא בלאנד און שמיל.
 א שארף דערמאנט איר קלאפ אין טיר.
 מיט איר איינזאם קלייד מוידעט זיך דער ווינט.

און אז פארשיקערט האט ער די קאמערניקע,
 גייט ער פארלאזן און געבויגן
 און כאלעמט פון מאריאן און זיין וויינענדיקער קאמערניקע.
 גוט איז יאסקען,
 וואס באנאכט ווארטן פארקס,
 ווי בלינדע מאמעס מיט אויסגעשמרעקטע הענט;
 גוט איז יאסקען,
 וואס אין שלאף קומט מאריא —
 און פארוויגט אים אין אירע ארעמס.

אמאל —

ווען דער אלטער מאיק
 איז מיט מאריאס לעבן פארשוואונדן —
 און א טויטע איר געלאזן
 אף די טרעפ פון זיין בארדעל,
 האט יאסקע
 ווי א מארכע וואונדן זיך פארקליבן
 בא דער טויטער מאריא,
 און קאדעש געזאגט פאר די גרויע טרעפ,
 און געקושט אירע טויטע צעפ.

סילוויע

1

באגינען

אין סילוויעס הויף אף סאזשעדיקע ווענט,
קלעמערט דער באגינען מיט טורעמדיקע טריט —
און ווארפט אף פלאכמעס שטויב — גאלדענעס צוויט,
און גליט די נאכט אויס מיט באגינענדיקע הענט.

סילוויע איז נאך א קינד.
שוין האט די זארג פארווישט
די ליכטיקייט פון אירע צוועלף פרילינגס;
קעגן איר, די נויט פארצערנדיק און בלינד.
דורך די פענצער — א פענעצל באגינען
האט דעם שטארקן כוישעך אין ראז צערונען,
און שטיקער ציגל פינקלען: גרין און רויט און פורפור.

סילוויע איז נאך א קינד.
אין די אומעטיקע ווינקלען פון הינטערהויף
וואלט זי אצינד:
מיט שטיקלעך גלאז גערטנדלעך גראבן,
און מיט זאמד און שטיינדעלעך דעם הונגער פארשפילן —
איצט, ווען דער גוטער באגינען
גיט אויך די בלינדלעכע שויבן א האַיפעלע זון.
נאר ווי ס'וואלט די מאמע איר געבארן, די רייכע צו דינען,
מוז זי ניאנטשען א צעפעסטשעט הינטל,
און שמייכלען זים —
צו א נאכעלער זקיינע, וואס איז שוין ניט באס זינען.

2

סילווע אין פאלאצן

ווי געשמאפטע מומיעס — די שווייצארן,
מיט שמאלץ פון פאלשע מונדירן —
די שטייפע קעפ נויגן זיך פאר הארן,
סילווען גריסט דער שטויב פון הינטערטירן.

עס הילכט די ראכוועס אין פאלאצן.
די זקיינע קלינגט מיט בראסלעטן,
מיט דריבנע טריט אף שפיגלדיקע דילן;
די בראסלעטן לאכן א גינגאלדענעס געלעכטער,
און ווי אין ווילדע גרונטן
שווימען טויכערס אין יעדן פערל.
ארום איר — דער ווינט פון פלינקע דינער.
ארום איר — דער שמארקער שוץ פון מארמארנע ווענט.

סילווע אין פאלאץ זעט:
דאס הינטל אין גאניידן-שיין,
שפילט זיך מיט דימענטענע עפל;
און סילווע ווי פון כאַלעם רעדט:
— א, דאמע, גוטע דאמע,
איך וואלט געוואלט דאס הינטל זיין.

פארגליווערטע רו האט זיך געגעבן א צעוויקל,
ווי פון פיכער איז די זקיינע אויפגעשפרונגען:
„ניט איר, מיין הינטעלע האט דיך געדונגען,
ארום, ארום, דו פלאקן!“

סילווען האט די גאס געשראקן,
אין אירע דינינקע פינגער האט זיך געוויגט א צימערדיקער ניקל.

טראם-טראם טראמעוועט דער טראמוואי:
עס לויפן סילווען פארביי
טויזנט שמעטעלעך אין יעדער גאס,
טויזנט שטיבעלעך אין יעדן הויז.
דער ווינט דורך שמאל איז א באס,
די זון, אין געוועט מיט נאכט, — א פייערדיקע טויז.

בעמלענדיקע קינדער

זיי שטרעקן די שמאלע הענט ווי לידיקע לעפל —

קינדער

מיט מילכיקער הויט אף די דינינקע ביינער,

קינדער

מיט שווארצע מאזאלוים און ווייסנקע ציינער.

מאנאשקעס מיט זנוס באהאלמענעם צווישן טיולן,

קניען אונטערטעניק — גאט זאל די קינדער בענטשן:

מיט דארן ברויט, מיט פארגעלטע טפילעס

און קאלטע פענים פון „גוטע מענטשן“.

אין די פראסטיקע שמיבער

גייט דער ווינט מיט לויזע שויבן א בראזגענדיקן טאגן,

און יאגט

דורך פייכטע שפאלמן דעם נאקעמן דאלעס.

צעשיטן זיך קינדער אף העפקערדיקע ראגן:

יונגען דעמבענע און פראסטע

בליען אויס ווי וועלדער אף דער גאס;

פויסטן שפיציקע ווי שמיינער,

אויגן אויפגעגרינט מיט האס.

וואקסן צארגנדיקער — גאסן,

שא נאך שא;

ס'איז בלומ — די פאן פון אלע ראסן,

די שענסטע דא.

און קינדער אף פארלאזטע שמיינער —

ווי בלומען מיט פארוואנעטע ברעגן.

וויפיל וועלן וועלן ווייסט ניט קיינער.

אף מארגנדיקע וועגן ווייסן אלע,

וועלן קינדער דערמאנען בעטלערברויט —

שמעלנדיק טאליאנים אין ריי נאך טויט;

ווייסן אלע,

ס'וועלן די קינדער בויען פון אלע לענדער — איין ברודערלאנד.

זושע אין קוֹזניע פון אַרבעטער-פּאַעט

כ'וועל זיך לערנען ווי אַ קאַוואַל לידער שמידן —
 אַז שטאַרק זאָל זײַן מײן ליד,
 ווי שטאַרק עס איז אַ ריר פון אָנגעגליטן אייזן ; —
 אַז פּראָסט זאָל זײַן מײן ליד,
 ווי פּראָסט עס איז דער שוואַנג פון פאַרהאַרעוועטע הענט ;
 ווי הוילע פונקען וועל איך די ווערטער קלויבן,
 און צעגליען זיי — צעיאָגן זיי אין שמורעמס.

1

אַז פון זושען דעם וואוילן סטאַליעריונג
 איז געבליבן :
 אַ קאַפּ מיט היימלאָזע נעכט אין די געהירן
 און הענט אַף מידע פלייצעם,
 ווי צוואַנגען אַף פאַרלאָזטע וואַרשמאַטן, —
 האָט ער פון וויסן לעבן אָפּגעלאָזט די לייצעס,
 ליגט ער — אַ ניטדערזעגטע ברעט,
 און האַלט די פינגער אין די הענט, ווי פּראָסטיקע משוועקעס,
 און כראַמשקעט לאַנג אַזוי דעם קאַלטן כוּישעך מיט די
 מאַנצנדיקע ציין.

2

נעם איך דעם עלנט פון צעפרארענעם זושע
 אין אָנגעהייצטער קוזניע פון אַרבעטער-פּאַעט,
 שמיד איך פון פּראָסט צעצונדענעם האָס:
 שמעלצן זיך פּערזן אונטער ברעזג פון האַמער,
 פינקלען ווערטער אָף בריענדיקער קאָוואַדלע,
 איז היים דער שטאַל פון אָנגעגליטע לידער,
 בויגן זיך שורעם — אָנגעברענטע שטאַבעס,
 און ווערטער שמעלן זיך אין ריי, ווי רויטע פּראָמאָוויקעס;
 נעם איך דעם עלנט פון צעפרארענעם זושע
 אין אָנגעהייצטער קוזניע פון אַרבעטער-פּאַעט,
 שמיד איך פון פּראָסט צעצונדענעם האָס:
 איז יעדעס וואָרט מיט שרויט געלאָדן
 און יעדער אָס שטייט הויל אין פייער —
 זיינען לידער — צאַרנדיקע באַלשעוויקעס,
 און שטרענגע ווערטער ווייסן:
 אז מען דאַרף, איז מען שמידן —
 און אז מען דאַרף, איז מען פּיקעס.

3

דאס ליד פון פריערדיקן מעינקע קאץ

הינטערן צודעק פון אן אַוולס שפיגל
זינגט ער זיין פינצטער געזאַנג:
„פאַרלעש מיך ניט ווי אַ גראַשנדיקן קאַנעץ,
פאַרלעש מיך ווי אַ זונפאַרגאַנג.

„אין שפינוועכס געפאַנגען — זאָג איך ווידע מיינע לידער.
אינדרויסן גייט די נויט אָף בלוזע שאַרפן,
און גאַט שטאַרבט פון אייביקן עלנט.
דורך וויסמע שמעגן און מיסטיקע געלעגערס,
מראַגן מיין שיינקייט געבויגענע שלעפער — פאַרלאַזיקמע
ברידער.

„די הויפן וויקלען זיך אין ווייסן גרעם,
ווי אין טאַכריכים.
די אוראַלטע ווענט שטייען ווי געבונדן,
און מיען זיך די ציגל צו צעוואַרפן.
אַ מענטש וויאַנעט באַ אַ ברודנעם פעסל,
און ס'וואַלגערן זיך שטערן
אין די שפאַרעס פון אַ וואַנציקער בעט.

„דער האַרבסט רייסט אָף די ביימער קריע.
איך גיי
דעם קרומען גאַנג פון הינטערגעסלעך.
איבער מיר —
רופט אַ נאַכטוואַנדלער די לעוואַנע,
ער קלעמערט אָף בריקן דורך שמאַלענעס וואַנזין —
אין געלע פאַרקס זעט ער:
מיינע מאַרגנס אָף הוילע ביימער — אַפגעפליקמע בלעמער.

„די „דריי שוועסטער“
פיר איך אין שווארצע נאָרעס און פוסטע שטיבער,
פיר איך אין ווילדע זומפן —
זיי גייען דורך מיר ווי דורך געהיימע גריבער,
זיי גייען דורך מיר ווי דורך אַ טויטנהויז.

„עס זינגט די צווייטע שוועסטער:
אזוי וועלן יאָרן אייביק דאָס לעבן פירן,
די הימלען וועלן קיינמאל פון אַרמ זיך ניט רירן;
אזוי וועלן פייגלען אייביק פליען,
און בלומען וועלן וועלן און גייע וועלן בליען.

„אזוי וועט די ערד זיך דרייען אָפּ בלינדע רייפן,
און ווי אַ ראָד פון צייט—דורך קוואַרים און דורך שטערן לויפן;
אזוי וועלן לייבן אייביק אין די וועלדער ברומען,
און יאָמען וועלן צערינען און גייע וועלן קומען.

„און ס'זינגט די ערשטע שוועסטער —
ס'האָט גאָט פאַר מיר צעצונדן
אַ פאַרליבטן הימל אין אַ וויסמן פעלד,
און איז אליין פאַרשוואונדן
אָפּ אַ וויינענדיקן פידל פון דער וועלט.

„גאָט האָט מיך צונויפגעשטעלט
פון ערשטן פאַלנדיקן שניי —
שוועב איך אַ שנייאיקע איבער קלאַרער וועלט.
פון מיין אומבאַרימטן לייב — פאַלט זילבערדיקער שניי.

„ווען דער פּרילינג וועט נעמען ניט-הי מיין סאַפּווינטער,
וועל איך אין מיינע סיווע האָר באַהאַלטן
ערשטן פאַלנדיקן שניי —
קיינעם וועט ניט איינפאַלן,
זוכן מיך אין ערשטן שניי.

„און ס'זינגט די דריטע שוועסטער:
דער מאָג ווערט בלינד און איינגעבויען,

צי זאל איך אים פירן
פון גאס צו גאס
און בעטן נעדאוועס — בא פרעמדע טירן?

„איך וועל פון אלץ און זיך פארשווינדן.
פאר דעם בלינדן טאג, ווי פאר מיין ליכסטן —
וועל איך זיך ווייזן
אין בלאנדע צעפ און שווארצע קליידער,
און לאנג אזוי זיך סוידען —
מיט זיינע צוגעמאכטע אויגן.

„פון טרויער און פון צאר
ווערן מיינע פינגער גרוי,
פון אומעט און פון הארבסט
ווער איך אינגאנצן גאלד.

„א, דו מיט כיינען פון א לויטערן לומפ —
ווער האט מיר באשערט,
ווי א טויטע לעוואנע שארן זיך אין דער נאכט?
ווער האט מיר באשערט,
ווי שטויב אף אלטע מויערן גרויען אין דער נאכט?“

און ס'ענטפערט דער בלאנדזשענדיקער פאעט:
„ס'האט אונדזער פיינט אזוי באשערט,
אונדזער פיינט — אן אדלער מיט קראנקע פליגל
שארט זיך אף מיין דיל,
פון זיין יעדן ריר וועב איך אים א שמריק.
איך — מיט בליץ און מיט שמורעס
באגלייט אים טריט נאך טריט,
און לאך אין זיין אדלער-בליק.

„אין ווינקל פאר מיין טישל —
קניט דער קראנקער אדלער;
און מיין טישל — א קעניג אף קוליעס,
קערט זיין הילצערנעם רוקן צו די פענצטער.“

א, נעכטיקער מעניקע קאץ, —
 אויב פון אומעט ביסמו געשמאָרבן,
 פאָס איך דיך איין אין אַ מויטנראַם,
 און לאַיטער זיך
 אין פייערן פון מיין אויפגעוואַכטן שטאַם.

4

הינטער מיר זע איך: אין מויזנלאַך דער פאַכדן
 הילט אין שפינוועכס איין „דריי“ בלאַנדע „שוועסטער“,
 און שניצט פון ווערטער לעוואַנעדיקע סערפן —
 ווען זושע דער וואוילער סמאָליעריונג
 קריצט יעדן גליד אָף שמיין פון גאַסן;
 הינטער מיר זע איך: אין מויזנלאַך דער פאַכדן
 נאַרט מיין הונגעריקן ברודער —
 מיט פאַלשע נים פון שטערנדיקע סעדער.

איך האָב אַליין זיך אין כורוועס געפאַנגען,
 איך האָב געכאַוועט טרויער אין אויסגעקלערטע וויגן —
 און באַוויינט אָף סאַמפאַפיר
 דאָס דולע זשומען פון קלעפיקע פליגן.

איצט,

אַז האַפּערדיק און העל בין איך מיט אומרו פון שלאַכטן,
 שוואַרצן זיך הינטער מיר
 די איינזאַמע ווענט, די שאַטנדיקע בלומען,
 און דאָס פוילע בלוט פון געצערטלמער פיין;
 דורך דעם כוישעך וועלן מיר שפאַנגען,
 מיט שטורעם אין די טריט און סרייפּעס אין די הענט.
 דאָס שענסטע ליד וועלן מיר שרייבן
 מיט פייער אָף טליעס און אָף טורמעווענט.

מ י ד ל

1

אין דער ווארטונג

די טרעפ דרייען זיך אין א קארטאגאד,
 אין א כאר הוסטן די קראנען;
 אף די שויבן ווירבלט א שנייאיקע ראד,
 איבער דעכער פליט א מאנץ פון באנען.

דו גייסט דורך אלמע געסעלעך אהער,
 מיט א זויבער הארץ און א זויבער קלייד.
 דו רוישסט מיט ליד פון צארנדיקן סקווער,
 מיט בלענד פון צעצונדענע רייד.

שניי איבער דיר ווארפט ווייסניקן צוויט —
 דער שניי גייט אף שטשיפעצעם קוים צו שפירן,
 און גיט אומבארירט זיך אפ דיינע טריט,
 דיין ליכטיקייט וועט דא דער כוהווע צירן.

יעדער שנייעלע גייט אויף — א ווייסע רויז,
 און ס'בליט מיט פרילינג דאס ווינטערדיק הויז.

2

אין הויז

אין הויז דער מעסערדיקער פראסט,
 בויט זיך, אף די שויבן, פון איין אַ טראָן.
 די נויט איז דאָ שווער מיט דוירעס ראָסט,
 די נויט איבער וועלט — אַ וואָרנדיקע פּאָן.

די שטילקייט הערט שמורעמס קומען —
 דאָס האַרץ איילט צום יאַנטעוודיקסטן מאָן,
 אונטערן הויט גרייטע שלאַכטן שמומען,
 און ס'בליצט דער זיג אַף פּליגלען פון בליי.

און אויב באַריקאָדן וועלן אונדז שיידן,
 און מיט בלוט אונדזער שיידוועג פאַרבן —
 איז אַזויפּל שיינקייט דאָ אין שטאַרבן,
 אַזויפּל שיינקייט איז גענוג פאַר ביידן.

אונדזער לעבן האָט די אייביקייט געפונען.
 אונדזער טויט וועט צינדן נייע זונען.

3

דו און נויט

די נויט אין פראַסט ווי אַ וואונד ברענט,
אַ ליכטל ווינט די קאַלטע שאַטנס איין —
דורך שווערער נאַכט, דורך פאַררויכערטע ווענט
ביסטו, מיין מיידל, די ליכטיקסטע שייַן.

די נויט ווי אַ שלאַנג איבער אונדז איז וואָך.
ווי אַף בלויזע שווערדן טאַנצט דער ווינט —
דורך שטיקער סטעליע פון אַלטן דאָך
דער שניי אין ריטשקעלעך צערינט.

דיין אַמעס איז היים, דיין טאַליע איז שלאַנק,
קעגן אונדז דער פראַסט מאַלט העלע וועגן.
די פלינקע רענעס אין אַ געזאַנג
טראַגן דעם מאַרגן אונדז אַנטקעגן.

היינט שמעקסטו מיט פראַסט און מיט קאַרשן;
מאַרגן שפאַנען מיר אין צאַרנדיקע מאַרשן.

4

מ א ר ש ן

דער היינט פאטשט דול מיט קראַנקע פליגל —
 דער נעכטן שמעלט אין ריי אויס דאָר נאָך דאָר
 און הער, אין דעם ברויז פאלט יעדער דאָר,
 ווי פון אַ ברענענדיקן ביניען ציגל.

אין ברום פון טריט — אַ מאַרש פון טעג
 אין ענגע געמעלעך דערוואַרגן;
 אין ברום פון טריט — פון ווינטן אַ געיעג,
 אַ ווייטסטער מאַרש צום נאַענטן מאַרגן.

אזויפל בראַנד איז אין אונדז פאַראַנען,
 פון פלאַמען קאַווען מיר די העלסטע ווענט —
 טעג וואַרטן מיט גוואַרע פון וואַלקאַנען.

ניט באַ דעם מילכיגן שיין פון שמערן —
 נאָר דורך בלוט, דורך צערטל פון פייער-הענט,
 וועלן מיר אין ליבע זיך דערקלערן.

סאפוזומער

יאגדע-קלייבער

סאָפּומער וויל דעם סוינע האַרבסט זיך ניט אָפּגעבן,
און האַלט נאָך הויך ווי אַ פּאָן די שטאַרקע זון.
טעג גייען דורך וויקל פון בלעמער.
הינדעלעך נייגעבאַרענע זינגען פון טויזנט רעגעס לעבן,
און שפּרינגען הוילינקע אונטער דער מאַמע-הון:
גוט איז דערוויל אַ פּעדער לאַיען.
קאַטשקעס קאַטשען זיך און שרייען:
קאַטש, קאַטש, ק—אַ—ט—ש,
נאָך אַ שאַ און נאָך אַ שאַ —
דער האַרבסט איז שוין דאָ:
קאַטש, קאַטש, ק—אַ—ט—ש.

האַרבסטיקע וועלדער גייען אָפּ מיט בראַנזענעם בלוט.
יאַגדעס בליען אַלט — די געלע בלומען בליען אינגער.
יעדע בלום — אַ נעסט פאַר גרויסע, געלע שמעטערלינגען.
די יאַגדעס ווי פאַרליכטע זיינען נאַכגיביק און גוט.

די בייזע שמעכלקעס רייסן שטיקער פינגער —
און ס'מישט זיך בלוט פון הענט מיט בלוט פון יאַגדעס.
די מיידל-פינגער זיינען פון רעגעס פלינקער:
צופּ און צופּ,
צופּ-צופּ-צופּ —
און עס שיט זיך פון יאַגדעס אַ ווייניקער רעגן.

אָפּ די שאַרסטקע לייבער
האַט די שיינקייט פון פּעלד אויסגעבליט,
און עס שמעקט מיט יאַגדע-קוסטעס
פון די ווינסיקע פענימער — פון די אויסגעבלייזטע לענדן.

זון און ווינט און כיינעוודיקע יאַגדע-קלייבער,

דעם מידן טאג האבן זיי געבימזן
 אף זיסע יאגדעס — אין געפלאַכמענע קערבלעך,
 פון זייער מי איז זיי געבליבן: בלומיקע צווימן
 אף צעשמאַכענע גלידער, און ברויט — דארע פענעצלעך.

באַנאַכט, נאָך דער בידנער וועטשערע —
 וואַרפן זיי זיך אָף האַרטע סעניקעס;
 אין כאַלעם עפענען זיך יאָגדעס ווי וואונדן.
 גוט איז דער נאָך-טאָם פון געראַמענעם באַרשטש,
 נאָך בעסער — פון רו די לעצטע שמונדן.

אין פעלד שלאַגט מיט צייטיקייט—מיט שאַרכנדיקער קראַפט.
 אַזויפל יאָגדעס אָף יעדן דינינקן צווייגל.
 יעדע יאָגדע — מיט זון אַ פולע קוקלע,
 שפּריצט מיט שוואַרצע רעסעלעך.
 ווי ס'וואַלט דער ווינט אויך יאָגדעס געקליבן,
 רייסט ער גאַנצע הויפּנס מיט ווינטיקע פינגער —
 און ס'איז די ערד מיט זאַפט געשמאַק און קרוכלע.

פּוֹן שְׁנַיִם

ביראָבידזשאַן געווידמעט

נייע אידן פּראָלן אויף די רוימען
 מיט יונגן געלעכטער און בלאַנקענדיקע סערפן.
 די ליוונטמענע קליידער ווייסלעך זיך אין פעלד.
 לויטערע פון שנייט
 גייען זיי
 מיט דעם זומער אין די גלידער,
 ווייען זיי
 מיט וויינט פון סמעפעס.
 די וואָס קלינגען נאָך מיט קאַסעס,
 זינגען פון טראַקטאָרס.
 שמערן קייקלעך זיך ווי פינקלענדיקע רייפן.
 די שטיבער נענטערן זיך און לויפן זיי אַנטקעגן:
 מיט רו און זעטיקייט,
 מיט רייכעס פון פּריש-געשניטן היי.
 סאַמאָואַרן זשומען מיט היימלעכקייט פון אַוונטדיקן טיי.
 ציטרינען שלעפּערן דעם פאַרצעליי.
 אַף ביימער שפּאַלמן זיך פון צייטיקייט די באַרן —
 אַנגעגליטער שמויב מיט אומרו פון פאַר אַ רעגן
 פאַלמ פאַרכאַלעשט אַף דעם געביין פון טויטע האַרן.

סאָוועטישע צייגנינער

און זיי וואָס זיינען ווילדע וואַגלער אַמאָל געווען:
 די וואָס פירן די וועלט אין בוידן,
 דורך שמעטעלעך און איימעדיקע וועלדער;
 די וואָס גאַנווענען פּערד און קינדער
 און באַהאַלטן זיך אין עלנט פון פּראָסטיקע סטעפּעס.

און זיי וואָס זיינען ווילדע וואַגלער אַמאָל געווען,
 מיט בייטשן פון קאַזאַקן אויסגעקריצט אַף לייבער, —
 זייער טרויער פינקלען נאָך אויס די שמערן.
 ניט איינמאָל האָבן גרויזאַמע געכט זיי געזען,
 פאַר גאַליקן פּיין וואַיען מיטן ווינט;
 ניט איינמאָל האָבן גרויזאַמע געכט זיי געזען,
 זיך ראַנגלען מיט שמורעמס און מיט בערן.

איצט בינדן זיי פעלדער אין גאַלדיקע גאַרבן
 און לאַכן אין זאַטער היים נאָך פּריידיקער מי,
 און עסן געשמאַקן כרויט פון געשמאַקער פּראַצע;
 איצט קרישלען זיי דעם אַווער מיט זעג און האַמער
 ווי קירגיזן, אידן און גרויזינער,
 און ס'גייען שמעט דורך וועלדער און דורך וויסס.
 וואו ס'האַט געיאַמערט דער שאַקאַל,
 מאַלן רעדער פון מילן און פון באַנען.
 וועלדער זעצן זיך אין בליץ פון העק,
 און עס שרייט דער דונערדיקער הילך:
 הער, צייגנינער, דיין נייער ערד מיין לעצטן גרום!

א ר ב ע ט

נייאכן — מיון אינגעלע

הער ווי ס'ריידן זעגן,
דער בויער פארשטייט זייער שפראך.
מענטשן מאכן אין די הויכן וועגן —
דלאַטן שרייען, קראך און ר—ראך!

מענטשן קלאפן
פון אייזן — לעבעדיקע הענט.
שטאלן כאפן
מיט די ציין — גאנצע ווענט.

פונקען טאנצן —
האמערס פאטשן ווי מיט הענט,
אייזנס מיט הוילן לייב אין פייער
ווערן ניט פארברענט.

כאפ און קלאפ מאכט דער שמיד
און ווערגט דעם שטאל מיט הייסן צוואנג;
אז שטומער שטאל שמעלצט זיך אין געזאנג —
נעם איך זיין גלוט — אין מיין ליד.

איז מיין ליד — א שמיד,
און ס'איז מיין ליד א האמער:
שלאג איך פון ווערטער — גאלע פייער,
צינד איך אלע שלעסער —
ס'זאל אפן זיין פאר אלעמען דער פולער שייער.

א בריוול צו מיין טאטן

אז איך שמעל זיך פארן שפיגל,
 זע איך אין מיין — דיינע אומרואיקע אויגן,
 און ווי איבער היילן — דיינע שווערע ברעמען ;
 און איך זע די פרומע האנט,
 וואס האט אין שפאן דיך געבויגן,
 די האנט וואס האט זיך אליין באשערט : צו נעמען
 דאס גאלד פון די מעג, דאס זילבער פון די נעכט,
 דאס גרין פון די פריילינגס אויסצוזויגן,
 און נאר דאס בלינדקייט — פאר די קנעכט.
 און איך זע די פרומע האנט,
 וואס האט אויסגעקארבט דיין יונג-פארוואקנט פאנים,
 וואס פארלעשט א הונגעריקן קינד אין וויגל,
 די האנט וואס פירט דעם העלד צום עשאפאט.

און האלט האב איך דיך, טאטע הויט-בייניקער,
 ווען איך שלידער מיין האס קעגן די וואס האבן דיך געלערנט,
 מיט דיין זון דעם אפיקורעם זיך צו שעמען —
 קעגן די וואס האבן פרי אזוי
 דיין סיוון קאפ באלויכטן מיט שנייאיקן ליכט ;
 און מיר דאכט אמאל אין מעג פון בלי און בלוי,
 אז איבער דיר איז א ווינטערנאכט א וויסטע אויסגעשמערנט.

ווען היינט שוועבסטו אין הימלען אף באפליגלטן פיין
 פון פאסטן,

ציילט דער ראון די זינד
 אין דיינע פארהארעוועטע גראשנס,
 און זעט די אַוועם — אין אויסיעם פארגעלטע פון
 א מאכזער שימלען,

ניט אין וועלטן מיט מאלאכים און מיט שמערן.
 ווען היינט וויקסטו דעם סאנעטייקעף אין טרערן,
 ניט בעט פאר מיר — דיין זון, דיין פארהאסטן,
 וואס האט גאט ווי א ליכטל א שאבעסדיקס פארלאשן.

אין א פאבריק פון יארצייט-קליידער

מיין מאמען — באדאנע

פלינקע מיידלעך רוישן
מיט פינגער, נאָדלען און שוואַרצן זייד —
וואַקסן לאַנגע יארצייט-קליידער
און פאַסן נעט פאַר טרויערנדיקע מאַמעס,
וואָס האָבן זיך געהאַדעוועט פאַר שלאַכטפעלדער —
וואַקסן שוואַרצע, אויסגענייטע בלומען
און צעעפענען די כושים מיט דעם גערוך פון מאָרד.

דורך לאַנגע אַרבעט-שאַען — ראַיפֿט דאָס בימער ברויט,
און ס'קומען צדאַקע-דאַמען,
מיט טריט וואָס שאַרכן ווי דאָלאַרן,
און פאַרנאַרן אין יארצייט-קליידער.
קעגן יעדן גוידער די ביזע מאַשינען צאַרענען.
אין בראַווע בילדער דורך רויט ווייס און בלוי
מאַרשירן זעלנער אָף די פאַבריקנווענט,
און פאַכן מיט די פאַרמישפעטע הענט.

מיין מאַמע באַם יארצייט-קלייד קלערט:
אַז מיט געוויין פּלאַצט מיסטאַם דאָס שרויט,
ווי ס'וואַלט איר בראַך פאַרשטאַנען.

זי הערט —

דורך איר זון קלאַנט דאָס שרויט:
איך וויל ניט לעכערן דיין הויט!

מיין מאמע אין יארצייט-קלייד זעט:
 איר זון אזוי איימעדיק ברענט —
 ער ווייזט די אפגעהאקטע הענט,
 מיט פינגער ווי ראקעס אף פייער-פאנען,
 און סוידעסדיק צו איר עפעס רעדט;
 פון זיין קאפ א רויטע ריטשקעלע גייט,
 דורך די האר דער ווינט שעפמשעט: שלאף איין, שלאף איין,
 און פארוויגט זיין לעצטן וויי באם שמערנשיין,
 און פארטראגט זיין אש — אף יעדן צווייט פון א בלומענבייט.

פארנאכט.

אין פאבריק די מיידלעך
 מראגן דעם אומעט פון די יארצייט-קליידער.
 די אלטע מאמעס ווי איבער קוואַרים געבויגן.
 און די דאמען,
 הייליקע קלויסטער-דאמען,
 פרומע סינאגאגע-דאמען,
 מיט ווערמער ווי פאר מאציוועס,
 קושן פרעמדע זין — אין שווארצע ראמען.

דער אונט ווייזט דאס גאלד פון קעפ אויסגעזויגן.

הארבסטיקע קליידער

1

נאָדל גיי, נאָדל יאָג, אַ נאָדל פלי, —
 עס מאַנט באַשאַף דאָס ניט-געבאַרן קלייד,
 אין שלאָג פון אַדערן די העלע מי,
 ווי אַ זון איבער ניט-געבאַרן קלייד.

און נאָדל גייט, נאָדל יאָגט, נאָדל פליט —
 זייד שאַרכט ווי אַף מאַנצנדיקע פרויען,
 האַלבע רעגעס כאַפן גאַנצע רעגעס —
 קליידער וואַקסן דורך שוויסיקע טויען.

ס'איז פאָדים — ווינט, פאָדים זינגט, פאָדים מאַגט.
 עס רוישט דאָס לעבן אין דינסטע זוימען;
 דורך לייב פון זייד די פלינקע נאָדל יאָגט,
 קליידער בלענדן ווי האַרבסטיקע טרוימען.

אין פולן פראַכט איילט ערגעץ קלייד נאָך קלייד,
 צו ברענגען אימיצן גערויכטע פרייד.

2.

ה א ר ב ס ט א י ן ש א פ

די שמילקייט גרוילט אין שטאלענעם פארטאג,
ס'וועט באַלד דער שאַפ צערעווען זיך נאָך רויב —
דער שאַפ איז אַלט מיט רויך און בלוט און שטויב,
מיט פארגרויטע פלעקן פון וויסער פלאַג.

דאָס פארוועלקטע מיידל כאָט ניומאַשין
האַט דאָ מיט שערן איר זון פאַרשניטן —
ווי סאַפּהאַרבסט בליען אומעטיק און שמאַר
אַף איר קינדיש פאַנים וויאַלע בליטן.

זי האַרבט צום שפינוועבס ווי פליגן זשומען :
וועסט דיינע פּרילינגס שוין ניט געפינען ;
זוכן קענסטו זיי ניט צווישן בלומען,
נאָר אין ווינקלען סטעליע צווישן שפינען.

דער טאַג שטאַרבט — אין איר מידן בלוט,
איבער איר די זון — אַ גאַלדענע רומ.

3

האַרבעט אין רייכע אלייען

די זון וואַרעמט זיך באַ אַ פייערמאַפּ,
און טריפט איר בלוט אויס טרויעריק און שיין;
די בלומען גיבן זייער שיינקייט אָפּ;
דער זויגט פאַרטרויט די בייטן זיין געוויין.

זיטערט דער וואַל אָף האַרבעטיקע קליידער,
ווי אָף לעמער אין באַינעס געבונדן.
די איידעלע נעט צערמלען די טאַליעס:
די טריט פון נאָדלען לויכטן ווי וואונדן.

דער האַרבעט דערמאַנט אַן פאַרוועלקטע מיידלער,
אַן מידן כּיין און צעקנייטשמע וואַכן,
אַן שווערע רוקנס, אַן שאַרסטקע פינגער
פון נאָדל-שפיצן אַנגעשטאַכן.

אָף קליידער נאָגט דער אויסגענייטער אומעט —
אין גוידערס דרעמלט דער אינדיאַנער זומער.

4:

ה א ר כ ס ט א י ן פ א ל א צ י ן

שמורעמס שפילן דעם הארכסט א טויטגעזאנג.
וועלדער טאנצן מיטן ווינט א קארטהאד,
נאר דא גייען טעג א פורפורנעם גאנג,
און פארבן ראז דאס קלויסטערל אין סאד.

ס'איז די פרייד דא קיינמאל ניט פארגאנגען.
דער וויין מאניעט אף גאלדענע טאצן;
אין סאד זינגט מאריא, קנאספן פלאצן —
גאט קאסעט די זינדיקע ווי זאנגען.

דער הארכסט ווינט ליו-ליו די איילבערט-גערטנער.
פאלמען-הענט בענטשן די פרומע דאמען.
דער אונט זינקט אין די הארכסטיקע קליידער.
די זון צעלייגט ווארנדיקע פלאמען!

אין ווייט: קרייציגט יעזום טויזנט דוירעס —
שווארצע צלאָמים סוידען זיך מיט טוירעס.

פלאקאטן

צו אַ סאָוועמיש קינד

אַ, קינד, כ'וועל דעם קייסערס לאַנד דיר ווייזן —
מיט קיימן און פאַרבלוטיקטע גראַמעס,
מיט וועלדער וואָס האַדעווען מליעס,
מייטנקאַסטנס און שיווע-כאַמעס.

אַף רוקנס געשלעפט די באַגינענס
דורך יאָך און בייטשן-קנאַל — דריי הונדערט יאָר;
די זון האַט געגרוילט ווי איבער בלינדע,
פעמליעס האַבן געקיימלט דאָר צו דאָר.

וואו די הענקער זיינען, פּרעג די גראַזן
אַף פאַרוואַקסענע ראַצנקוואַרים;
דורך שמעט-געבורט, דורך בריוו פון קאַלכאַזן,
זשיפעט וואו אַ נימדערקוועטשמער וואַרים.

רוסלאַנדס קרוינען קאַלעמען אין מוזיי.
לענדער וויכערן אין פייער-געדריי.

אויגוסט 22, 1927

מאָג פון אויגוסט 22, 1927 —
שוואַרצע ראַם — אָף רוימע, שמורעמדיקע סקווערן;
זון און טויט און הילכנדיקע מאַרשן,
גייען אויף אין אַ געזאנג פון טריט.

מאָג פון אויגוסט 22, 1927.
ס'רייסט זיך ערד פון גאַס און געסל:
ניט מיט מענטש — נאָר מיט קויער,
ניט מיט מאָג — נאָר מיט סרייפע,
ניט מיט נויט — נאָר מיט אויפשטאַנד.

ס'איז מאַסע — האַס און פויסט,
ס'איז מאַסע — קראַך פון דינאַמיט;
עס שמעקט מיט פולווער און מיט לעצטע שאַען
פון סאַקאָ און וואַנזעמי.

שמעט און לענדער
אַמעמען מיט קלאַפעניש פון זייגערס,
זייגערס טיקן אויס — שרעק פון אַפגעברענטע קעפּ
וואָס רויכערן זיך
און טשאַדען האַלבענאַכט
מיט שיגאַען — און מאַרד געפאַלמעסטן
פון סאַקאָ און וואַנזעמי.

אַט באַלד:
און צאָרן וועט קראַכן,
וועט זיך וואַרפן אָף די טויערן פון טורמע,
וועט פאַרברענען — הענקער, גאַווערנאָר און ריכטער,
וועט זיך טראַגן מיט סאַקאָ און וואַנזעמי
פאַרויס, פֿ—אַ—ר—ו—י—ס!

מינומן זיינען : שאַרף פון נאָדלדיקער הויט,
מינומן זיינען קראַנק מיט שטאַרבנדיקן טאָג,
פאַרמשעפען זיך איינע אָן די אַנדערע,
שניידן זיך מעסערדיק אַריין אין נאַכט —
איז נאַכט — אָן ענדלאַזער קאַשמאַר
וואָס לאַכט מיט שוואַרצן, גרוילנדיקן בלוט.

מעלעגראַף-סלופן
יאַגן סאַקאָ און וואַנזעטיס טויט אָף זשומענדיקע דראַמן.
אין יעדנס אויגן : סאַקאָ און וואַנזעטי
מיט קעפּ געהויבענע,
מיט בליקן געווענדטע — אין ווייטער, באַפרייטער ווייט.

עס רעווען סקווערן מיט אַטאָס און מיט מענטשן.
מענטשן פאַרהילכן אַטאָס — פאַרטויבן שטאַט :
מיט זייער בלוט — מיט זון, דורך נאַכט ;
מיט זייער טויט צו לעצטער שלאַכט !

דער פרעמדער האר

1.

פון אונדזער לאַנד דער פרעמדער האר
שוועבט ווי אַ טויכער — אין טיפן פון אונדזער בלוט אַרונטער :
נאָך לעבן, נאָך דימענטן און לידער
און לאַזט אונדז פון דער ערד נאָר קוואַרים,
ווי ס'וואַלט דער טויט אליין אים אויסדערוויילט.

די ראַיפֿע ערד
קאָועט איין איר גאַנצן גרויס—אין ביין און אַדערן פון הענט :
שמעקן צעאַקערטע פעלדער מיט ראַזעוון ברויט,
וואוינט די זון אין גאַלדענע מאַראַנצן.

גאַלד און פלאַטינום און פערל —
בלענדן מיט אונטערערדישע זונען,
אַף בוזימער פון באַרמהאַרציקע דאַמען,
און גרויסן זיך מיט ייכעס פון פאַרגאַזטע מאַינערס,
מיט געפאַרן פון פאַרצוקנדיקע יאַמען.

אין אונדזערע שטיכער צוויטשעט אַ הונגער-געוויין,
דער פרעמדער האר מיט גענאַזלטע זומערס
באַפעלט אונדזער טאַג מיט אַ שילד אויפניין :
ל—ע—ב—ן פ—א—ר—ב—א—ט—ן !

2

קעלערס, מינען און פאבריקן
 פארצויגן ווי מיט טויטנקרעפ —
 א פאלשער הימל
 נארט מיט בלאנקן שיין פון „אויסגעשטערנטע“ פאנען.

מיר פון קעלערס, מינען און פאבריקן,
 רייסן די אלטע וועלט ווי א מליע אויס
 און זאגן אן:
 פון אונדזער לאנד דער פרעמדער האר
 וועט אליין נאך הענגען אף זיין פאן.

און שפרייט נאך ווער
 ווי אן אוראלטער בער — ווינטערשלאף,
 וועקט אים אויף פון קרעמל-דעכער דער רויטער בלענד.

וואכט אויף, וואכט אויף, א, וואכנדיקע הענט, —
 ס'העלט די ערד דורך טאגנדיקע דויערס
 און קרייזט זיך אין אן אייביק-פריילינגדיקן טאגן:
 קעגן מיליאָרדן וועגן, מענטשן און פלאנעטן.

א רוח פאר נייע קלוב-מיטגלידער

ציפקעס, יאנקלס, עסטערקעס און בענים —
 מיט שענסטן שטאם פון שוסטער און מוליאָרעס:
 לאַזט דעם אומעט
 פאר בענמשליכט-שאַטנס און טכינעדיקע באַכעס.

עס רוישט דער קלוב מיט יאַנמעוודיקער אומרו,
 מיט שטאַרקע יונגען און פּרילינגדיקע מיידלעך —
 און גוט איז דאָ צווישן כעוורע שניידער און סטאַליאַרעס,
 יעדע מיידל—אָ צעבליטע סאַסנע, יעדער יונג—אָ וואוילער יאַט.

פאַרביי פענצטער וויאַנען פעדלענדיקע געסלעך.
 דער פּרילינג פּוילט אין צוגעלעגענע קאַרשן,
 אין וועגעלעך מאַראַנצן, אין צעראַיעטע פעסלעך —
 נאָר ווי וואַסערפאַלן הילכן מיר אין בראַנדיקע מאַרשן.

פאַר אונדז:
 איז יעדער טאַג — אַ שווערד פון שייד;
 אין אונדזער קלוב
 וואַרפט דעם טרויער — די גוואַרעדיקע פּרייד.

קובא

אז ס'האט די נויט געוויכערט — איר כוישעך אין די שמיבער
און איר ביטערקייט צעזייט אף די צוקערפעלדער פון
מאטשאדאס קובא,
אז ס'זיינען וואונדן אפענע ווי א טייך א בלומיקער די
ברעגן אריבער —
האט ווייט צו ווייט גערופן ווי דורך א קאנאנען-טרובע:
העי, איר הונגעריקע האלעדראנצעס, פון קעלערס אף
באריקאדן קומט!
פאר יעדן טויט, פאר יעדער וואונד זאל א טאליען ברענען;
היינט אין שלאכט;
ס'האט פון פיין דער צארנדיקער קויעך איבער קובא זיך
צעברומט
און פארווישט מאטשאדאס מליעדיקע מאכט.

ווען פארשונגען האט גערעוו פון קוילן
די מערדער פון „דזשוליא מעלא“, פון קינדער און פון
בראווע מאמעס,
זיינען יעסוימימלעך געקומען ווי צו מוזיק די שאסן הערן,
און געפלאמערט מיט הענטעלעך פון קינדערישע שמאמעס.

ניט איין האנט וועט נאך דעם שמורעם פראוון צאמען;
ניט איין מאטשאדא וועט נאך פאלן —
פולווערדיקע טעג, גאנצע ווענט —
ציגן דורך לאנגער נאכט ערשמע שטראלן.

ב א מ ר א נ ד

— מיר האבן דוירעם אזוינע פארמישפעט —
גייען זיי דורך גליטשיקע גרונטן,
און פאלן מיט מליעם און מיט קרוינען
אין פייערן פון כונטן.

— דעם אַווער ווי דורך אַן אַוונטשפיגל —
פאַרשאַרט
אַ מאַזאַליעטע האַנט — אַ לעבעדיק רידל.

אַ פולע ערד מיט ברוינעם קאַרן
וואַקסט
דורך קראַמף פון צעוואונדעטע יאַרן.

ערשמער אויגוסט

דורך געסעלעך, דורך ליכטיקע בלוואַרן,
איז היינט די זון — אַ פייער-פּויסט;
יעדערער — אַן אַנזאָגער פון קריג-געפאַרן,
יעדערער — אין מאַרש מיליאָניקן פון ערשטן אויגוסט.

נאָך משאַדען ערגעץ מויטנפּעלדער
מיט קופּעס פאַרוואַלגערטע יונגען:
די פעטע עהד צעכליט האָט זיי אין קוסטעס,
זייער טרויער האָט נאָך דער ווינט ניט אויסגעזונגען.

נאָך פאַרגייט די זון מיט בלוט פון ניינצן-פּערצן.
דער מאַראָדער — דער מייסיס-רויבער
זוכט נאָך דעם רויב
פון הורבעס רויכערדיקע לייבער.

העי, טאַליען, דו וואָס באַלעמסט פון פאַרצוקטע סאַוועטן,
ס'איז היינט דער טאָג אַ גליענדיקער דאַרן;
ס'הילכן טריט מיט ברויז פון סאַצגעוועטן —
שטאַלענער זומער גרינט היינט מיט צאַרן.

די וואָס טראָגן אונדז דעם מויט אָפּ סאַמיקע צינגער,
און גאַרן
צו באַיטן מאַרך צעשאַסענעס אָפּ גאַלד,
וועלן אין פייער געלאָדענעס — זיך אליין פאַרשאַרן.

נאָך וועט רופן אונדז דער לעצטער קריג,
נאָך וועלן גרויזאַם-רויט זיך זעצן מויטלעכע פאַרנאַכטן:
קעגן אונדז דער העלסטער זיג,
מיט יונגער זון — וועט אויסברענען דאָס בלוט פון שלאַכטן.

היינט, דורך געסעלעך — דורך ליכטיקע בלוואַרן,
שמידן מיר פון טאָג — אַ פייער-פּויסט:
יעדערער — אַן אַנזאָגער פון קריג-געפאַרן,
יעדערער — אין מאַרש מיליאָניקן פון ערשטן אויגוסט.

„דער פירער“

ער פירט די רודערס פון די טויטנמילן
און צעמאלט דורך הענקערנעכט דייטשלאַנדס זונען —
מיט גאל פון מאַרטירער
די ליפן זיינע סלינען.

העלדן קריצן נייע זונען,
מיט גאַרגלען אָף גילאַטינע-שארפן:
זייערע פּרילינגס דערוואַרגענע
וועלן נאָך שפּילן אָף שטורעמהאַרפן.

העלדן בויען פון קעפּ אַ בריק
צום שענסטן באַגינען;
צו נאַכט און צו טליעס — זיין וועג צוריק
וועט „דער פירער“ דאָן געפינען.

איבער אים — דער מענטש מיט האַמער און מיט אַקער
וועט פאַראַקערן יעדן בלוטיקן דאָרן.
איבער אים — דער מענטש דורך פאַרטאַניקן פּלאַקער
וועט פירן דעם מאַרש פון די יאָרן.

מארטירער

טריט

פון מארטירער:

מארגן-געזאנגען

קעגן קאלטן בליאסק פון שעכטערס מעסער —
קענען טורמעווענט ניט פאנגען.

קעפ

אף סלופעס צעהאנגען

שרעקן דעם העקער אין בראנדיקן שווייגן.

יעדער קאפ

מיט בלוט שווענקט אפ פון צייט די קארבן.

טריט

פון מארטירער בלייבן

ווי ווינטן אין פלאמען,

און ס'כלייבט דער האס פון אלע גרונטן טיפער.

זיערע טויטן ברענען מיט אומרו פון זיגן,

זיערע טויטן זיינען

צו

דער

זון

שטיגן.

שרויט

שפאנט דער העלד פון מויטנצעלן, —
קלערט אין סויגעס ביקס דאָס שרויט :
וויי, כ'קען זיך ניט פארצערן,
אַ רעגע ברענד בין איך אליין.
שפאנט דער העלד פון מויטנצעלן,
שרייט צו אים דאָס שרויט —
כ'וועל נאָך אין דיין סויגע פריילעך העלן,
אין דיין סויגע ברען איך שיינ.

א גרום

זיין טויט ווי א פאן פארויס,
 פון מליע שיקט דער העלד א גרום —
 און ס'לויכט זיין טויט אין פייער און אין פויסט,
 זיין טויט ווי א פאן פארויס.
 איינזאם אין נאָרע גייט אום
 דער „בלינדער“, דער „טרוימער“ און דער טרום —
 זיין טויט ווי א פאן פארויס,
 פון מליע שיקט דער העלד א גרום.

געווימערס

נימ פעמליעס קענען געווימערס בינדן,
רעגעס יאגן מיט מריט פון בליצן —
דורך גאלע שווארץ, דורך לעצמע שמונדן;
נימ פעמליעס קענען געווימערס בינדן,
אזויפל קעפ פון העק צעשונדן —
מיט לעצמן צאפל דעם מארגן קריצן;
נימ פעמליעס קענען געווימערס בינדן,
רעגעס יאגן מיט מריט פון בליצן.

יוני-נעם

אין סאָד

דער סאָד איז שיקער פון צופיל זאפט.
 אין שרונטן ציכטיקע איז אויסגעקעמט די ערד,
 און ס'פורפורט זיך די פראצע אף יעדן ביים,
 רויטע רויזן פלאקערן.
 דורך יעדער רויז — דער ראָזעווער ווינט
 זינגט דעם זומער אויס.

דער סאָד איז בלינד פון צופיל בליאָסק.
 ווי רעגנבויגנס מיניען זיך דאָ וועגן.
 פון יוני-נעכט ווערט שמאַלץ אין מאַרדעם,
 און ס'הערט דער סאָד ניט קיין אַנדער געלעכטער,
 ווי נאָר פון אלטע דאַמען און געשולטע הינט.

ווען פון אַלץ, אין אויסגעכאַליעט לייב
 ווערט פאַרביקער לאַנגווייל,
 ברענגען זיי אַף צייטפאַרטרייב —
 אַ אינגעלע, אַ פאַרמורזשעטס, אַן אַפגעריסנס.

אינמיטן סאָד
 שפּרינגט אַ טייך מיט פייגל-טריט ;
 יעדער שפּרונג — אַ צויבער-ראָד
 פון ליכט און רוים און בלענדנדיקער פרייד ;
 זאַטע בוימער בויגן זיך מיט געשמאַקע שאַטנס
 פון אַגרעסן און באַרן —
 פאַר אַ פעני איז דאָס אינגעלע אַ טויכער,
 פאַר אַ ניקל — אַ קוויטשענדיקער הונט.
 פענים פאַלן, ווי מאַלאַכימלעך אין כאַלעם ;
 דאָס אינגעלע כאַפט זיי פלינק און געניט.
 אין זאַמדיקער טאַרבעטשקע שייערן זיך די פענים :

פלוסק —

און דאס אינגעלע איז שוין כאס גרונט,
מיט א פעני אין פארבלומיקט מויל.
די הערן לאכן מיט די בייכער: כא-כא-כא;
די דאמען קייכן מיט די מאַרדעס: כי-כי-כי.

ס'וואַלט דאָס אינגעלע נאָך געשוואומען און געשוואומען:
די „גוטע מענטשן“
זיינען גרייט געווען אפולע פענים נאך צו וואַרפן,
נאָר דאָס אינגעלע איז פלינק אַרונטער
און איז צוריק מער ניט געקומען.
אומרואיגע רינגען
האַבן געקנייטשט דעם פלאַך פון צעטומלטן טייך
און לאנג געציטערט ווי וואַסער-האַרפן —
דער סאָד האָט מיט ווינט און מיט פייגעלעך געזונגען.

ע ל צ י ק

צום אַנדענק פון מיין ברודער

דיינע טעג פאַרשנימענע זע איך שיינען:
אָף באַדימענטע פינגער, אָף פּאַלאַצנווענט.
דיינע וואונדן פינקלען נאָך אין זייערע וויינען,
דיין בלוט אין זייער זונפאַרגאַנג נאָך ברענט.

אין פּרילינג זע איך דיין גוף אין גראַז זיך באַיטן.
דו דערמאַנסט אָן נעכט וואָס זילבערן קופּעס קנאַכן,
ווען אַ קראַז ווי אַ טויטנפּאַן — אין צעשאַמענע ווייטן
האַט אָף האַרוגים-בערג — אירע פּליגל צעבראַכן.

איך זע דעם שמערנוועג, ווי מיט קעפּ צעצונדענע גיין.
אַ דולער, אין שייך פון קאַנאַנען,
קרימט נאָך פון האַלב-געקוילעטע דאַס געוויין.

מיט דיין טויט, ווי מיט לאַווע אַ שטיק,
גיי איך צום טאַקט פון בראַנדיקן היינט:
בונטן! מאַרשן — ענדלאַזע מענטשן-שמריק,
ווערן דעם יאַרטוויזנטן-פּיינט!

יוני-נעכט

„מיר דארפן טרוימען“ — לענין.

אין טורמע קלינגען
יוני-נעכט ווי קייטן,
און צעשיטן זיך — אין וויאָרסטיקע רינגען
אָף מיין ענגן בעטל.

הינטער גראַמעס
טרויערן געפאַנגענע שטערן.
אין שפינוועב —
הערן ניט אויף זיך וויגן
געפייניקטע פליגן.
שרעק צעפראַלט די אויגן פון אַ שלעפעריקער מויז.
אַ מענטש שאַרט זיך
ווי אַ סעקונדע-ווייזער פון מויטנהויז.

די ווענט קענען מיין טרוימען ניט פאַרשמעלן,
און מאַדנע גלוסט זיך מיר קלערן
פון העלדן ניטפאַרזייטע וואָס כאַלעמען נאָך פון ווערן,
און העלדן
וואָס מאַמעס זעען שוין באַגינען
אין די ערשטע ברעקלעך ראַז,
און הערן זיי רוישן אין פּרילינגדיקן גראַז.
איך זע זיי לויכטן — איצט,
ווי ס'וואַלט דאָ נאָכט מיט זון זיך ניט געזענגט.
ווי ס'וואַלט דאָ נאָכט מיט זון גערענגט.

אַ, העלדן נאָך ניטגעבאַרענע!
אַ, העלדן מאַרגנדיקע!
איר וואָס וועט געפינען
אונדזער פיינט זשיפען —
איר באַם רודער פון לעצטע קאַנאַנען:
איצט, אין האַלבענאַכט פון טורמע-צעלן
זע איך דורך גרוילנדיקער וועלט איך העלן,
ווי מיליאָנען פּיער-פּאַנען.

א ד א ל ע ר

1

א ין נ א ר ע

די בלינדלעכע לאממען —
ווערט פינמלענדיק ניט מאט;
די נאָרע אַקוראַט
פאַר נאַכט, פאַר וואַנצן און פאַר שמערן.

די נאָרע איז ניט דעם היצלם הינט —
אַ לעצטע, וואַיענדיקע היים;
און ניט אַ שמעטערלינג געפינט
דאָ שויב גענוג אַפילע צו פאַרגיין.

אין נאָרע איז סעם דער יונגער שמיד,
ווי אַ בוים פאַר קוּזניע-ווענט געפלאַנצט —
מיט קאָוואַדלע-הענט, מיט האַר ווי פונקען אין אַ טאַגן,
איז ער פון הייסע אייזנס דאָס גלוטיק ליד.

שליסלען קלינגען ווי האַמערס אין צעל,
אים דאַכט: ער איז אין קוּזניע, די גראַמעס ברענען העל.

2

דער מאָנוג

אַ קראַם העלט אויף אין סעמס אויגן —
 מיט אייזקרים, פערדעלעך און קליידער,
 מיט גליק — געוואויגן
 אין גוידערס.

ס'כאַפט זיך אויף אַ האַנט-מאַש לעם אַ פרוי —
 מיט אַפענעם שלאָם ווי מיט גענעצדיקן מויל:
 ס'פלירטעווען דאָלאַרן ביינעוודיק אַזוי,
 און נעמען דורך מיט זיסן גרויל.

נאָך איידער ער פרעגט דעם געדאַנק — צי זאָל ער
 איינעם גאַנווענען פאַר בידנער הויזגעזינט,
 איז שוין אין האַנט פאַרקוועטשט אַ דאָלער,
 און ס'קוויטשען דאַמען און ס'יאַגן בלויע „הינט“.

ער הערט קריע-ריסן אין ריכטערס קאַל:
 „לעבנס-טורמע, געגאַנוועט צום דריטן מאָל.“

3

בענקשאפט

די וועלט מיט בלענד פון וויינען און פון פרויען,
 מיט וואַנדער-ווייטן אין וואַלקנס שוים,
 מיט שמעם, מיט פעלדער אין פארטאָגיקע טויען —
 גייט דאָ אין נאָרע פאר ענגשאפט אויס.

סעם קלערט: די טפיסע איז אַ באַן,
 וואָס שניידט דאָס האַרץ פון רוים אַצינד,
 און דערפאר איז דאָ פון ווייט ביז ווייט אַ שפאַן.

ווי אַך פליגל שוועכט זיין אינגסטע קינד,
 אים גלעט איר לייכטער אַנבויוג אַך זיין בעמל;
 דאָס קינד פליט קראַנק אין פיבער;
 די מאַמע מורמלט: — גאָט, ניט שרייב קיין שוואַרצן צעמל.

ווען אין די גלידער דאָס דולע בילד צערינט —
 שלאָגן אין די שלייפן אַ קאַברענס טריט.
 אין צעל די צייט איר ענדלאָזיקייט שפינט.

4

הונדערט פענים

די טורמע קלייבט פון געפאלמעסמע די שאַמנס.
הענקער היילן די זינד פון מענטשן.
עס שמעקט מיט האַרץ אַף טויטנשמולן געבראַטן,
און גאַלד קלינגט פרום אין גאַלאַכס בענטשן.

מעם באַיט אין כאַלעס אויס דעם דאַלער
אַף הונדערט געפאַנגענע יאַרן —
אַף די גראַמעס דער פאַרנאַכט — אַ מאַלער
מאַלט שמעכיק פאַרבלוטיקטן קאַרן.

די הונדערט פענים רינגלען זיך אין קייטן
און שטיקן ווי מיט הענקער-הענט דעם האַלדו;
די פענים באַפאַלן אים ווי הונדערט טויטן —
ער שלינגט ביטער זייער ברויט און זאַלץ.

ש—ט—י—ל. פון טויטנהויז קלינגט ווער די לעצטע
טריט איצט אויס,
די שטילקייט ווערגט זיך אין קומענדיקן ברויז.

אין מויטנהויז

די טורמע קריצט — מיט ציין פון שלעסער.
 איינער מיינט אז הענט ציען זיינע מידע וויעס,
 גייט ער מיט פארמאכטע אויגן
 און וויל זיין ליכטמע מיט די פינגער זען,
 און ס'גייט פאר אים איר שיינקייט אויף —
 אין בלאנד, אין טונקל און שאמען.

דעם צווייטן דאכט — ער איז נאך ניט געכארן,
 און ס'איז צו אים די וועלט — אן אפענער ארן.
 ער פארנעמט אן איימעדיקן ניגן
 פון א טאנצנדיקער פאסטקע מיט מייז געפאנגען.
 ער גייט דורך ווערטער ווי דורך היילן,
 און רעדט מיט זשום פון פליגן:
 — אלע פייערן גייען אויס אין שמילע רויכן,
 און עפשער בין איך שוין אמאל געהאנגען —
 בין איך א מעס פון מויט אנטלאפן,
 בין איך פון ווינט דאס וויינעדיקע קאל,
 און וויל מיד בין איך פון לאנגן מויט,
 ווארט א שמריק מיך צו הענגען נאכאמאל.

שמילקייט פויזעט ווי א שלאנג

און הערט —

איינער ברעכט די ענגע הענט,
 דער צווייטער שארפט — אפן איבעריקן האלדז א מעסער.
 די יוני-נאכט קרימט איר שמערנדיקן מויל
 און קלעפט די ברעקלעך שלאף פון ביידנס אויגן.

און דער דריטער,
 מיט שווערע גלידער אף הארטער באנק,
 דרייט זיך אין א קנויל —
 ער רירט זיין אייגן אַמעס אָן
 און דערמאָנט זיך, אז ער לעבט,
 ער גייט דורך זיך ווי דורך צעהעלמן טרויער,
 און ס'הערט דער ערשטער זיין געזאָנג:

„נאָך הוליעט איבער אונדז דעם סוינעם שמאַרקע מאַכט,
 נאָך איז מיט בלוט ביטער אונדזער מאַגער ברויט,
 וועלכער שוואַרצער קויעך — וועלכער טויט
 וועט פאַריאָגן אונדז פון שלאַכט?״

„וועלכער באַיאָנעט וועט אונדזער עמעס צאַמען,
 אז פון געכטן, אייערנעכטן, א, פון טעג מיליאָנען,
 קלייבן מיר די פלאַמען —
 וואָס רייסן דעם פיינט פון אַלע דוירעס אויף.״

„ניט טפּיסע און ניט טויט,
 פענטען אונדזער בראַנדיקן מאַרשרוט:
 מיט וואַרעם בלוט, ווי מיט לעכעדיקן מינמ,
 שרייבן מיר אייער מישפעט אָף מליעדדיקער ערד.״

אין שטייג — די גראַמעס
 שמעכן די לעוואַנע מיט זשאַווערדיקע שפּיזן.

א פישעלע

מיין מיידעלע טראַים געווידמעט

א, שיין פישעלע מיט פייען-אויגן:

ניט זוך דעם יאם

אין מומנעם וואסער פון דער שיסל —

אויב ס'איז צו דיר א זינקענדיקע וועלט

די קליינע שיסל,

וועט דיר קיינער ראטעווען פון זינקען.

איין פליגעלע האט דער פישער אפגעריסן,

ווען ער האט אין נעץ דיר געצויגן;

דאס צווייטע פליגעלע האסטו אליין צעביסן —

עפשער וואלסטו גאר אוועקגעפלוויגן?

דאס קראנקע פישעלע

האט שוין די טראפנס וואסער

פון אייגן לייב אויסגעצויגן —

פאטשט זי מיטן עק די שארפע ברעגן פון דער שיסל,

שאכט זיך אליין דאס פישעלע אפ.

שיין פישעלע מיט פייען-אויגן,

אפן טיש דער מעסער

סוידעט זיך מיט דעם פוסמן מאַפּ.

כלייבן וועט דיין פיין — אין ענגער שיסל.

ביסט ווי איך געבאָרן פון א מאמען.

איך בין א מיידעלע נאָך א קליינע,

ווען איך וואלט געוועזן גרעסער —

וואלט איך אפגענאָרט דעם מעסער

און פאַרטראָגן דיר אין טיפּסטע יאמען.

וויפל פראגן אין אן ענטפער?

וואָס איז עלטער פון צייט?
 פון אינגסטן ווער איז אינגער?
 טרויער איז עלטער פון צייט.
 דער מאָרגן איז פון אינגסטן אינגער.

וואָס איז נעענטער פון היינט?
 ווער איז ווייטער פון ווייטסטן ווייט?
 פון היינט — איז נעענטער אונדזער פיינט.
 דער נעכטן איז ווייטער פון ווייטסטן ווייט.

וואָס איז ביטערער פון נויט?
 פאר הענט — וויפל אַרבעטלוי?
 האָס איז ביטערער פון נויט.
 די גאַנצע וועלט — פאר אַרבעטלוי.

וויפל בלינדקייט אין אַ בלינדנס אויגן?
 וויפל פונקען אין העלסטן פייער?
 וויפל בלינדקייט אין אַ בלינדנס אויגן,
 אַזויפל פונקען אין העלסטן פייער.

וויפל מילן האָבן טריט — צום „אַקטאַבער“ געשפּרייזט
 רונד-אָרום שמאַלע קאַרצערווענט?
 אַזויפל מילן האָבן שיפן ניט גערייזט,
 האָבן וועגן מעסטן ניט געקענט.

אין דיימשלאַנד

דורך גראַמעס — לעצמע זונפאַרגאַנגען;
פיינלעכע גרוסן צום נאַענטן באַגינען,
יעדער זונפאַרגאַנג — אַ פאַרבלוטיקט בלאַט
אַפן בוים פון וועלקנדיקער צייט.

דער טאַליען איז נאָך מיט בלוט ניט זאַט
און שרייט נאָך מערער טויט.
די פינגער ווי סאַמיקע שפינען
זוכן אונטערן הויט
יעדן אַדערל צו געפינען.
אַלע אַדערן אַ קראַמפנדיקער קראַניץ —
דעם בלוטיקסטן שעכטער.

איבער קעפּ געהויבענע מיט בליציקע העק
גייען העקער אַ וואַקאַנאַליע-טאַניץ;
קעגן זיי אין מאַירעוו ווי אונטערן עשאַפאַט
פאַלט אויך די זון ווי אַן אַפגעהאַקטער קאַפּ.

פון עשאַפאַט דאָס בלוט — איז דינאַמיט,
דורך יעדער שויב — אַ וואַרנדיקער וועכטער,
מיט צאַרנדיקע אויגן יעדן טראַפן היט —
און ווען אַ פלאַץ טאַן וועט דער דינאַמיט,
אַ, דאַן —
מיט צעגאַסן גיפט ווי אַ צעקוועטשטער שלאַנג,
וועט פאַרקערן דיך אַ זיגערישע האַנט
הינטער פייערן פון אונדזער זונאוּפגאַנג.

פארנאכט

פאכדאנים פארנעמען
 שארכלאזן געבעט פון שטארבנדיקע שמעטערלינגען —
 ווען הורבעס קעפ שטייגן באם פיר פון שעכטערס מעסער
 און פארשמעלן פון יוני-נאכט די לעוואָנע-רינגען.

וועגן זיינען איבער וועלט צעזייט,
 ווי פון איין גוף צעוואָרפענע גלידער;
 יעדער וועג — אן ענדלאַז בייט,
 וואו עס שפראַצט דאָס כלום פון מיינע כרידער.

דורך שפיגלען פון פארנאכט
 זע איך
 ווי וועגן שמרעקן זיך די ווייטע הענט,
 ווי ס'צינדט מיין ליד אַ טויער אַ פארמאכטן;
 זע איך,
 ס'פאלט די נויט אין פלאַקערדיקע שלאַכטן.

דער לעצטער דיכטער

ווי אין כאלעם
בלאנקט נאך אום אין גרויסער שמאט
דער לעצטער דיכטער
פון פארליבטע נעכט און שמרויענע שטיבלעך,
וואו עס זילבערט לעוואַנע אויס פאר אים
איר אומעט אף די פענצטער.

ווי אין כאלעם
בלאנקט נאך אום — דורך שמאלענע נעכט
דער לעצטער דיכטער
און פארנעמט בייסוילאָמדיק אזוי
ווי אַ ווערבע מיט אַפגעפליקטע צווייגן —
דאָס שטייגן פון ענדלאַזע טורעמס.

ווי זונפאָרגאנג אף אלטער וועלט
פאָרגייט דער לעצטער דיכטער,
צווישן ברוכוואַרג פון אלטער וועלט
און צאָר פון פארמישפעטע ריכטער,
אים פאָרביי:
בלאָנדזשען רויכן פון סירענעס,
שוועבן טרוימען פון פאַרבענקטע שמעטלעך.

שיווע-מעג —
ווי אלטע קראַען
באָפאלן די וואונדן פון פאַרשפילטער צייט.
פון אלע וואונדן איז ער דער שענסטער.
זיין שיינקייט לויכט: פון פאַרגעלטע לידער,
פון טרויערליכט — כאַס צוקאַפנס פון אַ טויטן.

ס'בלייבט דער לעצטער דיכטער
אין שטויב פון נעכטנס — אַ מעמפע האַק;
לידער — סרייפּעס פון באַגינען
קרישלען טרוימען ראַסטיקע פון לעצטן דיכטער.

א שטומער אינגעלע

אז ס'האט דער סוינע אמאל — פון שלאכט
דער רוימער ארמיי פארטריבן,
איז צווישן ביקסן, כלום און נאכט
א אינגעלע א שטומער געבליבן .

עס הירזשען די „ווייסע“ אפיצירן —
„העי, שטומער ווערימל, פונוואנען?
צי ביסטו ניט א רוימער שפין?
מיר וועלן דיר נעמען די געהירן!“
נאך דאס אינגעלע שטומט אויס:
איך ווייס ניט ווער איך בין.

וואלגערט זיך
דאס לייב פון אינגעלע צעביילט,
מיט לעכער אויסגעהוילט פון קלעפ.
דאס הארץ רופט דעם סאף גיך-גיך,
נאך טויט קען זיין גוט און טויט קען זיין קארג.

דעם אינגעלע פארביי — איילט
אין געמאסטענעם שפאן די הענקער-ארמיי
און טראגט אף שאבליעס אינדערהויך —
פון באלשעוויקעס די בראווע קעפ.

ווען ס'האבן די „ווייסע“ געהערט
פון אינגעלע א געוויין,
ווי ס'קען א שטומער נאך וויינען,
האבן זיי אים געהויבן פון בלוטיקער ערד:
— דאס אינגעלע איז טאקע שטום,
ווי שטום עס איז א פארדאמטער שטיין.

שמום — ווי ס'וואַלטן דאָ די פעלזן אים געכאַרן.
 דאָס אינגעלע מיט די פינגער דערציילט,
 ווי זעמדעלעך ריידן.
 זיינע ווערטער זיינען — וואונדן.
 ער הערט די צעשאַסענע בערג
 דורך קרייץ פון טויבע שטונדן.
 זיין יעדער גליד איז שמום.
 ווי אַ פאַרלאַשענע זון —
 פון אַ גאַלדענעם שייד,
 טרוימט זיין שטומקייט אַרום
 פון קלינגענדיקע רייד.

ער בענקט נאָך אַ קלאַנג,
 ווי אַ הוילער לאַנדיש נאָך בליטן;
 די אויערן פאַרוואונדערט הימן
 פון קאַנאַנען דעם ווילדן געזאַנג.

זיינע ליפן שאַרכן,
 ווי קאַרשן אין אַ קויש —
 די בליקן האַרכן
 פון קראַען דעם גערויש.

און ס'איז דאָס אינגעלע — אין דער יוני-נאַכט,
 ווי אַ פאַסיקל לעוואַנע פאַרשוואונדן:

דורך מייסים און דורך ראָבן
האַט ער צו די „רויטע“ זיך דערשצאַרט.
און רויטע אַטריאַדן האָבן
פון אַלע ברעגן געצונדן
דער ווייסער הענקער-אַרמיי
און צווישן די פעלזן זיי פאַרווישט
אין אַ פליענדיקן פלאַמגעדריי.
איצט האָבן די „ווייסע“ געוואוסט —
ס'האַט דער „שטומער“ אינגעלע זיי אָפגענאַרט.

די לינמשנדיקע קראַ

1

די פעלדער האָבן איר געלערנט ליבן.
 די נויט האָט איר געלערנט האַסן —
 ס'איז דער בלינדער האַס פון פייער צו וואַסער,
 האָט טיילי אָף לואיזיאַנאַ פעלדער —
 איר ליבע פאַר דזשאַנען געקליבן
 און מיט איר האַס פאַרברענט די גרעניצן פון ראַסן.
 און כאָטש איר טאַטנס שטאַרקע זאַמען
 האָבן איר אידישן שטאַם געגעבן,
 און דזשאַנס הויט איז נאַכטיק ווי לעגענדע —
 איז דער שענסטער שטאַם — לעבן,
 און מענטש איז — גאַטס נאַמען.

נעענטער, נעענטער ציט איר צו דזשאַנען זיך טוליען:
 זי זעט איר טאַטן מיט פאַרצערנדיקע אויגן,
 ווי ער וואַלט אין שטאַלפאַבריק — מיט בליצן די
 שטאַבעס בויערן;

און די מאַמע איבער איר
 ווי איבער אַ באַרמענען געבוירן.

נעענטער, נעענטער ציט איר צו דזשאַנען זיך טוליען:
 איבער אים זעט זי אַ ליאַמע פון שייטערהויפנס הוליען,
 און זי לאַשמשעט אים מיט פּרעגנדיקע פינגער —
 אַ, דזשאַן, ווער האָט אַזוי באַשערט
 אַז פון דיין מי זאָל שמעקן קוקרזע-פעלדער
 און פון דיין לייב — דאָס ביטערקייט פון בלוט?

ס'האט טילים מאמע
 בא הייסע קעמלען די יארן צעשמאלצן.
 ווי דורך א זומפ
 האט ער געשלעפט פאר פרעמדע —
 זונען ווי קאסעס גאלדענע
 וואס האבן אים קארבן געשניטן ;
 זיינע מעג — אין די שטאלאויוונס פארשלונגען,
 האבן דער זון אויסגעמיטן.

פון זיין לעבן —
 פרעג די רעדער אין שטאלפאבריק.
 איצט בריט ער זיך קעגן זון,
 ווי א פוסטער זאנג פארבענקט נאך קערנער.
 ער צאנקט אויס מיד און שמיל.
 דאס לייב טריקנט
 ווי קארע אף אן איינגעזעגטן בוים,
 און צוקט מיט נערוון פון צעלאזענע שטאלן.

אין הויז
 ווארמן טרויעריקע ליכט אף דערוואכונג.
 אין ווינקלען האט זיך ראכוועסדיק צעלייגט דער דאלעם,
 און הונגעריקע מיז גריזשען הארמן זעמל.

פרייטיק פאַרנאַכט.
 טילים מאַמע — די אַלמע בייגל-הענדלערן באַגעגנט שאַבעס,
 מיט אַ שמעקנדיקער כאַלע און טפילעס אין זשאַרגאַן.
 דער פאַרוק איז יאַנטעוודיק פאַרקעמט.
 פלעמלעך פון ליכט
 וויגן אום איר אַלמע וועלט
 און גייען אום
 מיט קליינע פייערן פון שמעטל
 אין ענגן הויז — אין גרויס פון לואיזיאַנאַ.
 אַפן גאַזאוויון דער אַלמער טשאַיניק
 זשאַווערט מיט לאַמעס פון אַמאָליקע בלעכער.
 די בייגל אין דעם קויש כאַלעמען פון קוינים.
 אין הויז איז שטיל און אויפגעראַמט.
 די קאַץ וואַשט זיך און זאַגט צו אַף געסט:
 טילי גאַנוועט זיך צו דזשאַנען דורך די פעלדער
 ווי דורך אַ סוינעס גרעניצן —
 איר גאַנג שרעקט די באַוול-בלומען,
 דעם טאַג פאַרציט אַ שמערנדיקער פאַרהאַנג.

לאנג אזוי אין די פרייטיק פארנאכטן,
 ווי ס'וואלט דער נעגער דזשאן שאבעס אפגעהיט,
 ווארט ער א שלאנקער בא זיין מיר.
 פאר זיין גאסט זיינען אפן אלע פענצטער.
 אומרו וויגט זיך און צעוויגט די ווארטנדיקע רו :
 קעגן אים לויכט טילי אויף —
 זי קומט א בארוועסע פון מייד,
 מיט אונטדיקן גאלד פון מייד ;
 א, דזשאן —

אזויפל נאכט און בארג פאר ביידן,
 זאל גאלע שיינקייט פאר אונדז ריידן :
 דיין ייכעס זיינען קוקרוזע-פעלדער און שטאלצע קיפאריסן,
 איז וואס אז דו ביסט טונקל ווי אוראלט פון וועלדער,
 ס'האט גאט אונדז פון איין מענטשן-שטאם געריסן.

אויב דיין שווארצקייט
 קען דיין וועלט פארשטעלן,
 וויל איך מיט מין בלאנדקייט
 דיך צעהעלן.

נעם מיך ווי א סערפ א זאנגענפעלד.
 צעוויקלסט מיינע יארן
 אין ניינצן קווייטן,
 האסט דיין לייב אין מיר פארזויט —
 שלאגט אין מיר די גווארע פון דיין שטאם.

איצט איז זומער און איך שוואנגער,
 גיי איך בלאנד און אויפגעבליט,
 און ווארט ווי רויער קירבעס אף ראפן שניט.

די בערג אַרום געאַרעמט ווי פאַרליבטע.
 דושאַן באַגעגנט זי באַם טייך.
 ער שמייכלט צעשראַקן מיט די פולע ליפן.
 אַ שיפל וואַרט מיט אומרואיקע וויאַסלעס.
 זיי פירן די נאַכט אין שיפל,
 ביז באַגינען שאַרט זיך פון די וועלדער
 ווי דורך געפאַרן.
 זיי רוישן שטילער פון די וויאַסלעס,
 דאַס שיפל יאַגט דורך בלויען שוים
 און טראַגט זיי לויטערע — צו אַ געהיימען ברעג.

מיטאַמאַל —
 פאַרדעכטיקע גערודערס שוועבן,
 און ס'מורמלט טילי מיט טויט אין איר קאַל:
 דושאַן, מיין דושאַן!
 לינטשערס לויערן אַף דיין לעבן!

2

ווען טילים האָר
האַט ווי אַ וואָלף מענטשלעך בלומ פאַרשמעקט,
האַט ער פאַר אַן איידעם יעזוסן געבראַכט —
אַז דער נעגער דזשאַן האָט טילין אָף אַ בוידעם פאַרשלעפּט
און גענוואָלדיקט זי אַ גאַנצע נאַכט.

פון דאַרף צו דאַרף
האַט מיט דעם „מאַב“ געטראָגן זיך דזשאַנס גוזאַר,
און דזשאַן:
מיט לייב — ווי נאַכט מיט זון אין אַ געפעכט,
מיט אויגן — פאַכאַד פון דזשאַנגל-נעכט,
האַט פאַר שרעק געטוליעט זיך צו פערד אין שטאַלן,
און דאַן — גאַלאַפירט צום ווילדן וואָלד.

אַף ביימער האַלדזן זיך פאַרליבטע מאַלפעס,
דאַ — שפורן פון פאַרצוקטע מענטשן,
דאַרט — נאַרעס ליידיקע פון בערן.
אַף יעדן בוים הענגט נאַכט ווי אַ געקרייצטער נעגער.
דזשאַן שפירט ווי אַ כאַיע אין אַ פינצטערער נאַרע
וואָס הערט נאַענט די טריט פון יעגער.
ער וואַכט — מיט אומרו פון אַ קאַפּ אין העקערס האַנט.
אַרום —
רופט אורוואַלדטאַנץ און פויקנוואָלד:
לינטיש! לינטיש! לינטיש!

ערגעץ מאַנט אַ מאַמע באַ דער איקאַנע —
 מיין קינד,
 איבער אים גרוילט אַראָפּ פון לינטשערייען דער ווייסער גאַט;
 מיין קינד,
 ניט פאַר טליעם האָב איך געכאַוועט זיין געקרויזטן קאַפּ.

ווען פון דעם וואוילן דושאַן האָט טיילי
 אַ טייכל בלוט געפונען,
 און אַ לעוואַנע איבער איר ווי אַ גילאַמינע-שעפל,
 האָט זי צאַרט געשעפּטשעט:
 כ'וועל דיך אַלץ נאָך ליבן, ל—י—ב—ן;
 און ס'האַבן מענטשן
 פאַר מאַזל-בראַכע שטיקלעך שמריק געקליבן.
 פון ביימער האָט ווי טרערן דער סאַק גערונגען —
 אין דער שיינער, פּרילינגדיקער סאַט.

בלומען פאר איר זון
קלייבט „דעזיז“ צווישן קארן,
נאָר אַ טרונע אַ שיינע איר פעלט —
כאַטש ניט דערפאר האָט זי איר דזשאַן געבאַרן.

בלומען פאר איר זון
קלייבט די מאַמע צווישן קארן —
דאָס פעלד מיט פייגל און ווינט,
און אַ קראַנץ פון דזשאַנס יאַרן.

דעזיז רעדט צו אייביקייט,
און הערט איר אייגן קאַל :
נאָך וועלן דזשאַנס פיינט אַף טאָוואַלים ראַיטן
אין געהינעם אַמאַל.

דער כלומענקראַנג דערפרישט
 די פאַרשטויבטע מירן,
 דורך די כלומען דער ווינט מישט
 אַ שאַטנשפּיל — ווי פון דזשאַנס פאַרפּייניקטע געהירן.

אַ בלינדער קעגן זון
 ווי שוואַרצקייט פאַר אַ שפּיגל,
 זינגט וועגן אַ זון
 אונטער אַ מאַלאַכס פּליגל.

אַ בעטלער
 אַף יעדן ראַג
 גרוילט אויס
 פון דיר און מיר די הונגערפּלאַג.

אַלטע מויערן
 טראַגן דעם שווערן יאָך פון צייט
 און צעפּאַלן
 אין לאַנגווייל פון הונדערטיאַריקן שטייען.

אַזויפּל דוירעס, —
 לזיערט דאָ
 צווישן נויט די לינטשנדיקע קראַ,
 און לאַכט מיט כאַשכּעס פון יעדן גאַזרער,
 וואָס מאַלט מיט סאַזשע דעם טויט אַף דער סטעליע.

אַף דזשאַנס געסלעך
 גייען פייערן אויס אין וואַונדיקע רויכן,
 שוואַרצע מעג קלייבן זיך ווי וואַלקנס
 אין וואַרנדיקע הויכן.

ווי א קארליק דאָס נידעריק הויז,
 מיט שמערן-פאקלען און איינגעבויגן.
 די פליגן מיט וואַלד-לעגענדעס זשומען.
 נאָך דזשאַנען דער קאַברען איז געקומען, —
 און די אלטע דעזיזי — מיט פאַרבאַכענע הענט,
 און האַר,
 ווי שאַטנס פון געלינטשמע נעגערס —
 האָט מיט איר דזשאַנען זיך צעשיידט,
 און אין „מאַריאַס וועלטן“ אים באַגלייט.

3

פון דער אַרבעט —
 גוט איז זען דאָס אַוונט-ליכט פון גאַסן,
 גוט איז טילין
 מיט שווערן מאַג אָף אַקסלען
 זיך לייגן אָפן פרייען דיל
 און וואַכזאַם זיין ביז הערן
 ווי שאַטנעס פּויען פון ווינקל צו ווינקל —
 און קלערן,
 אַז נאַכט זויגט מידקייט פון די ביינער.

איינזאַמקייט דרימלט אין טונקעלע שפּאַרונעס.
 אין טילים לייב —
 באַהאַלט זיך אַ קינד — אַ דזשאַנעלע אַ ניטגעבאַרנס,
 וואָס ליגט אין טראַכט פאַרשפּאַרט
 און וואַרט
 צו באַגעגענען די וועלט מיט פולע פּויען צאָרן.

ערגעץ אַ פּידל קלאַגט
 ווי אָף דזשאַנס געלינטשמע יאַרן;
 דורך די ווייטע טענער
 האַט צו איר אַ בלענד געטאַן מיט אַלע ליכטער,
 האַט אַ ברויז געטאַן מיטן גאַנצן שמאַל,
 ווי אַ צויבער-ריו — ניוואַרק:
 און ס'האַט טילי ווי דורך שמאַל אַרויסגעברומט —
 איך קום! איך קום!
 אַ, העכסטע קלעטערשטאַט,
 ניוואַרק! ניוואַרק!

אין לואיזיאנער מייכעלעך פליוסקען זיך די שטיינדלעך
 און פלאפלען מאיסעס ווי מיט איר קינדס קאל.
 טילי שפאנט דורך וואלד צו די וועגן
 און הערט איר קינד
 אין פלאטער פון שמעטערלינגען ;
 הינטער יאגדע-קוסטעס
 קרייזן פייערפליגן — באגינענדיקע רינגען.

נאכט. אטאס רעדערן דורך די וועגן
 און בליצן אין דער ווייטקייט ווי שראפנעלן —
 טילי קען שוין מיט די פינגער
 אן אטא אין געלאף אפשטעלן.

אז הענט בא רודערס הייסן אטאס איילן,
 מאכן רוימען זיי א ווארע —
 מיילן אין געיעג נאך מיילן,
 שלינגען שטאט און פעלד און בארג.

אז הענט בא רודערס הייסן אטאס פליען,
 גייט יעדער צאם ארויס פון צאמען :
 ביימער רייסן זיך פון שטאמען
 און טראגן זיך ווי אף פליגל פון די וועלדער.

דורך מידבאר-מיראזשן
 איז א רעגע — א לאנגע שטרעקע וואונדער,
 א הימל צויבער-אימאזשן.

ווען מידע פיס הייסן אליין זיך איילן,
 שלעפן זיך טריט דורך פארצקשנטע מיילן —
 ווי זיי וואלטן אין מידבאר
 פון בלוט און זאמד געקנאטן ציגל.

טריט אַקערן דעם גרינעם שמויב פון פלאַנצן,
 און ס'בליען שיד-שפורן אַף די וועגן.
 סעדער טראַגן
 ווי אַף קיבעד דעם זומערס פאַרמעג,
 היטער יאַגן „רוימע וואַגאָבונדן“,
 און אין הענט
 מיט פינגער געבונדן —
 ליגן זאַפטיקע פרוכטן.

די גרעניצן פון דער סאַומ
 פאַרוויגט אין קרעאַטור-געזאַנגען;
 שטיקער אַוונט שלענגלען זיך אַף צווייגן
 ווי אין באַהעפּטונג פּורפּור-שלאַנגען.

מילי זעט:
 אין דער סאַומ דזשאַנס גוואָרעדיקער גוף ברענט,
 און ער צינדט לינטשנדיקע שמעט
 מיט די ברענענדיקע הענט.

4

ניוארקער נאכט האט ווי פון היילן א שמילקייט אויפגעוועקט
 און שרעקט דעם שטאטישן גוואלד מיט דו,
 און גרייט שמיינערנע געלעגערס אומעטום.
 טיילי טוליעט זיך צום כוושעך צו.
 ס'קלעפט דער פראסט אויס יעדן שטיין,
 איבער איר —
 הענגט א שטיק היימלאזער הימל ווי א פארלאזיקטע לאמע.

אז טיילי דערמאנט זיך אן איר היים —
 רויטלען זיך וואונדן אין אירע כאלוימעס,
 זעט זי איר גומן דזשאן — א געלינמשטן נעגער.
 איר דאכט ער איז אצינד
 דער שטיין און עלנט פון פראסטיקן געסל,
 און ווי אן אול קעגנאיבער,
 זיצט שיווע נאך זיין טויט — דאס צעקארטשעט פעסל.

טיילי כאלעמט
 אז איר פארוויינטע מאמע
 קלייבט אירע צעשאטענע יארן,
 אז דזשאן —
 ווי פון אן אייזטורעם אן אפגעריסן גליד
 פאלט דורך גליטשיקע גרונטן,
 און מאנצט אויס פאלנדיק—פון א זינקענדיקער שיף אזא טאנין;
 טיילי כאלעמט אז עס פירן ריזן
 בלאנדזשענדיקע שמערן,
 אז אין דזשאנס הענט — בלענדן רימערלעכע שפיון.

שניי.

ווי פלינקע מאַלאַכימלעך
קעמען שנייען די נאכטיקע קאַלטנס,
און וועבן פון פאַררויכערטע געסלעך פאַנטאַסטישע פאַלאַצן.

באַ יעדן בערגל מיסט
וואַלגערט זיך אַ היימלאַזער קאַפּ.
דעם קאַרגן אַטעם רייסט דער ווינט.
אַ פולע לעוואַנע קרייזט אין די וואַלקנס זילבערנע רעדער —
פון די וואַלקנס דער נאַענטער שטורעם גריסט.

די נאַכט האַט אין שטאַט-לאַבירינטן זיך פאַרלאָרן.
די זון קלעמערט צו די טורעם-שפיצן אַף פייערטורעפּ.

טילי הערט —
 ווי ס'קערט זיך א קינד אין איר אינגעווייד,
 נאָר די לינטשנדיקע קראַ ווערנט איר פרייד —
 אַז ס'איז דושאַנס שטאַם אויך דאַ א זינד,
 און ווי פליי לויפט איבער איר — ראַכמאַנעס פון צדאַקע-
 אַנשטאַלמן ;

אין טיפן קלאַמער האַלט דאַס קינד
 דושאַנס נעגערישן ייכעס — אין טילים טראַכט באַהאַלמן.

איבער טילין שרייט
 ווינט און מאַרך און שמאַל.
 דאַס קינד — אַ פיינלעכער פראַגעצייכן אין איר לייב,
 שטורכט מיט דעם קאַפּ ווי מיט אַ פויסט:
 מאַמע, ווי ווייט איז צו דער וועלט?
 און ס'ענטפערט טילים „אי“,
 צו דער וועלט איז ניט ווייט.

אין שפיטאָל די נאַכט איז לאַנג.
 דאָס בעטל צערמלט אירע פיינען,
 די ווייסע ציבן דערמאָנען אַן מאַכריכים;
 די „שוועסטער“ איז אַ גומע,
 און פלעכט די האַר פון אַ גויסעסדיקער מיידל.

אין שפיטאָל די נאַכט איז לאַנג.
 אימיץ ציילט אין שלאָפגעטראַנק — פון נאַכטוואַנדלער
 די שאַטנדיקע טריט.
 דורך מילין שניידט דאָס קינד אַ וועג צו דער זון —
 דורך אירע גלידער —
 שטויסט זיך צו דער וועלט
 אַ מאַרגנדיקער העלד,
 שוואַרץ און גוואַרעדיק ווי דזשאַנס ברידער.

5

מעג זיינען אוועק א הונדערט שפאן.
 דאס קינד האלבנעגערש און שטארק,
 מיט טילים בלאנדקייט צעהעלט, —
 ווי זיין געלינטשמער מאמע — הייסט דזשאן.
 און ס'איז צו אים די וועלט
 מיט נויט ניט קארג:

זיין גאס מיט קרומע ווענט שטייגט פינצטער — אויסגעשטאפט
 מיט רויך,

ס'האבן דוירעס די ציגל צעגרזשעט —
 אינמיטן מאג
 זיצט די נאכט אין בלינדע שטיבער,
 ווי זי וואלט זיך דא באהאלטן פון דער זון.

פארמאג לאזט טילי אים אין קאהאלשער קינדערהיים
 און נעמט זיין געוויין מיט זיך אין שאפ.
 דאס ניטגעזויגן מילך שמעכט די בריסט
 און רינט דורך איר בלוזקע ארויס.
 זי פארגאנוועט זיך און צאפט
 דזשאנעלעס אַנבייסן אין מיסט —
 וואלט כאַטש אַ קעצעלע געווען דערביי.

באנאכט איז דזשאנעלע — דער פרינץ פון גרויען הויז,
 אין טילים אַרעמס איז די וועלט אים פריי.
 דורך טילין שפילט מיט פּרילינגדיקער אומרו —
 ס'איז ערעוו מאי.

א פאקלמארש האָט דאָ די נאַכט צעצונדן :
פאָרויס דער פּויק בראַזגעט זיין פּראָסטן ליד,
געסלעך פאַרמורושעמע העלן אויף מיט כאַפּטעס יונגען,
מיט פּאַקלען — מיט פינקלענדיקן האַס.

די נויט איז דאָ ווי אַ פאַרוועלקמער בוים צום שמאַס געבונדן.
פּלאַקאַטן ערשמגעבאַרענע —
מיט צאָרן, ווי פּלאַמען, אַף די שימלדיקע זענען.
בלעמלעך מיט פּולווערדיקע רופן.
כאַפּן קינדער און טאַטעס און היימלאַזע כעוורע;
און פּאַלט אַ כּלעמל צו דער ערד,
טראַגט עס דער ווינט פון שוועל צו שוועל,
און לעבט די טוימע שטיינער אויף.

אַף טילים הענט גאַפט דזשאַנעלע אין פּאַקל-ליכט.
געסלעך ריידן ווי פון שלאָף —
און ס'לויכטן קעגן טילין די פּלאַקערדיקע ווערטער:
— ערשטן מאַי,
שטומען זאָל געברום פון רעדער און קוימענס,
פון קאַנורעס דורך ליכטיקע סקווערן
הילכן זאָל געזאַנג פון טריט ווי האַמער-קלאַנגען.
די נויט ווערט פול און פולער ביז צום פּלאַצן,
די העלסטע שאַ ווערט העל און העלער ביז אויפרייס פון
באַגינען.

אַ, הענט פון אייזן, שער און דלאַט,
די העלסטע שאַ מוז שלאָגן!

ערשמער מאַי,
 מאַג צעבונדענער פון צאַמען —
 קלייבט אונדז צונויף
 און נעמט אונדזער פרייד אַרויף,
 ווי אַ הוילער וואַלד — ערשמע פּרילינגדיקע בלעמער.

אין ווירוד אַף זילבערנע אַלמאַרן
 קאַרטשען זיך, ווי אַלמע ווערים, קניענדיקע בעמער;
 אין מאַגנדאַווידס און אין צלאַמים
 ליגן צעשראַקענע „געמער“.

ערשמער מאַי.
 אין שאַפּ, טילים כּושים הערן:
 צעוויקלמע מאַרשן — ענדלאַזע רייען
 צו אַ ציל אַ צעלויכמענעם גייען און גייען,
 ס'פאַרהילכט איר מאַשין דאַס געזאַנג פון סקווערן:
 — ס'האַט היינט די זון — דעם מאַג פאַר אונדז געבאַרן,
 ברודער פון שאַפּ, פון גאַס און אומעטיקן הויז,
 ניט וואַג דיין נויט מיט איינזאַמקייט צו פאַרן;
 ווער וועט היינט מיט הונגער היינען אין עלנטער שמוב,
 ווען אין הייסן בלוט איז — אומרואַיקע פיין,
 און יעדער פון אונדז — אַ מאַיאיק ליד
 אין רויטן, פאַנענדיקן שיין?
 אין שאַפּ, טילים כּושים הערן:
 צעוויקלמע מאַרשן — ענדלאַזע רייען
 צו אַ ציל אַ צעלויכמענעם — גייען און גייען,
 ס'פאַרהילכט איר מאַשין דאַס געזאַנג פון סקווערן:
 — אַ, כאַווער פון פאַבריק און שאַכט,
 און היימלאַזער דו, וועמענס געלענער איז אַ שטיין,
 אַ מאַג אַזא פון פרייד און פון האַס —
 וועט קלאַמערן אין פלאַמען שוואַרצער מאַכט.

טילי דערמאָנט זיך אָן איר היים
און זעט: איר שוועסטערל — אַ האַיפל הויט אין וויגל.
מיט איר דער אָונט שפילט זיך פּינלעך-שיין;
צום פּרילינג און צו גראַזיקע פּליגל
זעט זי גאָט מיט איר שוועסטערל גיין.

זי געדענקט: דאָס וויגל קרעכצט סקריפּ-סקריפּ, כליפּ-כליפּ,
אַ לעצטע שאַ קרימט דעם אָונט אויס.
איר שוועסטערל אין שענסטן ווינקל פונם הויז —
איבער איר דער טויט שעפטשעט ביז:
כ'האַב דיך ליב, כ'האַב דיך ליב.
שטיל. אין וואַזאַנע וויאַנען פאַרלאַזטע בלומען.
איר שוועסטערלס געוויין האָט דער ווינט צוגענומען.

זי דערמאָנט זיך אָן איר היים
און זעט אַ וויגל מיט פּוסטקייט פּול,
און די נויט — אַ שאַטן פון זייגקינד וואָס דער קאַכרען
האַט צוגענומען.

טילי ווייסט —
די נויט, דאָס איז פון איר שוועסטערל דער שמאַלער אָרן,
ס'איז דער רייאַך פון בייסוילאַם-בלומען;
טילי ווייסט —
ניט נאַכט, די נויט האָט געוויקלט איר היים אין שוואַרצן.

זי וויגט דזשאַנעלען און זעט איר היים,
און ס'רוישן ווערטער פון ערשטן מאַי:
— באַזונדער,
גייען מיר מיט זשאַווער אין די גלידער,
קוקט אַרויס פון אונדז די איינזאַמקייט
ווי פון פאַרלאַזטע אַלייען;

גארן מיר ווי פון גראזן דאס גרינלעך שווייגן —
 צוזאמען,
 זיינען מיר אזא וואלקאנענברוי,
 וואס רייסט בארג און פעלז ארויס,
 און זייט זון און בלי אין ברענדיקן גאנג;
 זי וויגט דזשאנעלען, און יעדעס ווארט
 פלייצט מיט ליכט דורך איר געמיט.

6

און ווידער פרילינג און ווידער הארבסט.
 אין טילין דער „ערשמער מאי“ נאך בליט,
 כאטש אין דעם ווינט טאנצט אצינד דער הארבסט.
 דזשאנעלע מיט דעם טאטנס ארעמס, מיט א בליק ווי
 זיינער צארט —

האט זיין יאר אף טילין אויסגעקארבט.
 אין טילין דער ערשמער מאי האט זיך צעצוויט,
 כאטש אין דעם ווינט טאנצט אצינד דער הארבסט;
 ס'איז א מאי אזא וואס פארשווינדט קיינמאל ניט.

אזויפל שאטנס אין איר אלטער גאס באהאלטן.
 דעם טויטן זומער באפאלן
 פייכטע ווערימלעך אין כורוועדיקע שפאלטן.
 אזויפל שאטנס אין איר אלטער גאס באהאלטן;
 די גאנצע זון האלטן
 וויינען אין וואקבאנאליע-זאלן;
 אזויפל האס אין איר אלטער גאס באהאלטן,
 ווי א ציקלאן וועט זיי באפאלן.

טילי מיט הענט ווי לעבעדיקע שווערדן — קלערט
 פון הערי סימס און פון זיין בראַוון טויט.
 הערי סימס פאַר אונדז און פאַר זיין גומער מאַמען פעלט,
 נאָר קעגן פיינט — ער בלייבט ווי אויפגעריסן שרויט.
 טילי מיט הענט ווי לעבעדיקע שווערדן הערט:
 ער יאָגט זיך קעגן פיינט ווי אויפגעריסן שרויט
 און טראַגט זיך איבער וועלט
 מיט בסורעס ליכטיקע פון פרייהייט און פון ברויט.

וויפל צאַר ס'איז פאַראַן אין אַ טויב פאַרן שעכטן,
 איז עס ניט דער צאַרן פון בלוט אַ טראַפן אַף אַ טורמע-שויב.
 פאַר וועמען די נאַכט איז בלינדער גאַנג פון נעכטן,
 פאַר דעם דער צאַר פון אַ טויב פאַרן שעכטן.
 פאַר טילין די נאַכט איז אַנזאָג אַף קלאַס-געפעכטן,
 אַ פעטליע אַף וועלטישן רויב.
 וויפל צאַר ס'איז פאַראַן אין אַ טויב פאַרן שעכטן,
 איז עס ניט דער צאַרן פון בלוט אַ טראַפן אַף אַ טורמע-שויב.

דער מאַג איז — פלייט, דער מאַג איז — פויסט,
 און גאס איז העל און גאס איז גרינג,
 עס פירט דער פרילינג אונדז פאַראוים —
 טיילי דורך פלייט און טיילי דורך ברויז:
 מענטש און פאָן ווי וואַלד צערוישט,
 מיט סינע בלענדט, מיט סינע גרינט;
 טיילי איז — פלייט און טיילי איז — ברויז,
 און גאס איז העל און גאס איז גרינג.

די טורעמס אין ריי ווי קעגן פיינט,
 שטייען גרייט אין מאַרש אַריין;
 די טורעמס אין ריי — קעגן פיינט
 הויבן צו דער זון דעם בראַוון היינט.
 צאָרן אין גינגאַלד שיינט
 און מאַנט: פון מאַג דעם גאַנצן שייך —
 די טורעמס אין ריי — קעגן פיינט
 הויבן צו דער זון דעם בראַוון היינט!

דאָ שפּאַנט די נויט — אַ מענטשן-יאַם,
 דאָרט דורך הימל שפּאַנט די שטאַט —
 און וואו איז סאַף און וואָס איז צאָם,
 עס שפּאַנט די נויט — אַ מענטשן-יאַם!
 טראַט איז — ווינט און טראַט איז — פּלאַם:
 טראַט, טראַט, טראַט-טראַט-טראַט!
 דאָרט דורך הימל שפּאַנט די שטאַט,
 דאָ די נויט — אַ מענטשן-יאַם!

אזוי האָט טילי
 ביז ביין איר איינזאַמקייט געשנימן.
 און ווען זי איז אליין,
 טוט מער די איינזאַמקייט ניט וויי.
 פאַר איר שווינדט גאָט ווי משאַדנדיקער רויך.
 אין זונאוּפגאַנג זעט זי לענינס אייביקן ליכט.
 מאַרקס לערנט איר פאַרשטיין
 דעם ווייטסמן האַריוואַנט פון איר יאַרהונדערט.
 פאַרויס איר פאַרטיי —
 מיט פאַן פון לענין, סטאַלין און דימיטראָוו,
 אזוי האָט טילי איר געוויין אַף קאַמף געביטן.

 שטענדיק רופט איר דושאַנעלע צום קינדערהיים.
 ער קוקט אזוי פאַרוואונדערט
 אַף זיין ענגער וועלט ווי פון אַ שטייג.
 ווי פריער גייט נאָך טילין די נויט,
 נאָר איצט
 טראַגט זי טויט דער לינטשנדיקער קראַ,
 הינטער דער נויט איר אומרו שלאַגט
 מיט קויעך פון פאַרבאַרגענע אוראַגאַנען.

 עס שפאַנט פון גראַמעס אַנדזשעלאַ הערנדאָן,
 און ס'פלאַצט די פרייד אין מענטשן-כוואַליעס;
 טילי אין געברום —
 הערט אַ וויגן זיך פון טורמעווענט,
 וואָס שאַלן מיט פאַלנדיקע ציגל צום אַנקום אַ לויב.

7

און דזשאנעלע איז שוין פיר מאָל פּרילינג אלט.
טילי איז אַצינד

אַ רויטע פּאָן איבער שוואַרצער סאַומ.
ווען גאַסן זיינען — באַריקאַדן,
פירט לענין די סטראַטעגיקע פון שלאַכטן.

און דזשאַנעלע איז שוין פיר מאָל פּרילינג אלט
איצט איז פאַרנאַכט.

ס'ווייזט טילי אים די שייטערהויפּנס פון זיין געלינטשטן טאַטן.
און ער זעט זיין טאַטן ווי אין אַ צויבער-מאַיסע.
זי דערציילט אים פון דער לינטשנדיקער קראַ,
וואָס איז מיט נאַכט באַפּאַלן יעדן הויף,
און דערפאַר גייט דאָ דער טאַג ניט אויף,
ווי ס'וואַלט די זון גאָר ניט געווען געבאַרן —
און דזשאַנעלע הערט אלץ ווי אַ צויבער-מאַיסע.

געסלעך שלענגלען זיך מיט קוואַרעליכט,
קעגן לעוואַנע ווי קאַרטשענדיקע שלאַנגען;
אין באַלעם שלאַנט זיך דזשאַנעלע מיט אַ בייזער קראַ;
טילי שפּירט גליענדיקע רעגעס שטייגן,
ס'פאַרטראַכט זיך דראַטווע באַ אומעטיקע שוסטער-אַלן,
מיט בלוט און פייער שרייט דאָס אומרואיקע שווייגן.

פאַבריקן רעווען אויס — אַ קלאַנג פון געבונדענע ריזן.
נאַכט אין ווייט — באַס לעצטן ראַנד
אַ פאַלנדיקער קריגער.
פאַרטאַג — אַ מאַרגנדיק לאַנד,
די זון איז די פּאָן פון זיגער.

מ א ר ג ן

מעג וועלן וואַרטן אומרוואַיק און אָפּן,
ווי אָף גוטע געסט פאַרבענקטע טירן —
די נויט וועט אין גרויל פון ביכער שלאָפּן,
אין מאַל פון בלעטער איר געכייַן רירן.

דער מענטש וועט בויען אין די הימלען גאַסן,
דעם ווייטסטן גאַט אין מאַרד געפינען.
זיין וועט אונדזער פּאָן — פאַרב פון אַלע ראַסן,
זיין וועט אונדזער פּאָן — אייביקער באַגינען.

און אויב איך וועל מיט דיר זיך שיידן,
איידער וועסט, אַ מענטש, געבאַרן ווערן —
נעם מיין גרום פון דייע נאַענטע שטערן,
הער אין מיינע לידער געכטנס ריידן.

די וועלט נאָך וואַקלט זיך באַם טויטנראַנד,
שוין שמרעקט דער מענטש זיין מאַרגנדיקע האַנט.

אינהאלט

ארבעטלאזע

7	זייגערלעך
11	שטאָט און פראָסט
14	ברודער-אינזל
15	מיין טאטע הירשע-דאָוויד
18	איך בין אַ שיק-אינגל
19	בערל דער הימלאָזער בויער
22	פראָפעסאָר גראָו
28	סאל דער פידל-קינסטלער
30	כאַנעלע
33	אַ „האַלדאָפניק“ אזאַ
35	זייגערמייסטער
38	אַ קינד

פון מיין געסל

41	מיין געסל
42	פרילינג
44	אפריל
46	איך און דו
48	יאָסקע
50	סילווע
52	בעטלענדיקע קינדער
53	זושע אין קוזניע פון אַרבעטער-פאַעט
59	מיידל

סאָפּוזמער

65	יאַנגע-קלייבער
67	פון שניט
68	סאָוועטישע צייגונער

69	אַרבעט
70	א בריוול צו מיין טאטן
71	אין א פאבריק פון יאַרצייט־קליידער
73	האַרבסטיקע קליידער

פּלאַקאַטן

79	צו א סאָוועטיש קינד
80	אויגוסט 22, 1927
82	דער פּרעמדער האַר
84	א רוף פאַר נייע קלוב־מיטגלידער
85	קובאַ
86	באַם ראַנד
87	ערשטער אויגוסט
88	„דער פירער“
89	מאַרטירער
90	שרויט
91	א גרום
92	געוויטערס

יוני־נעכט

95	אין סאָד
97	עלציק
98	יוני־נעכט
99	א דאָלער
103	אין טויטנהויז
105	א פישעלע
106	וויפּל פּראַגן אין אַן ענטפּער?
107	אין דייטשלאַנד
108	פאַרנאַכט
109	דער לעצטער דיכטער
110	א שטומער אינגעלע

די לינטשנדיקע קראָ

115-140	די לינטשנדיקע קראָ
141	מאָרגן

פון זעלביקן שרייבער:
„דריי שוועסטער“ 1932